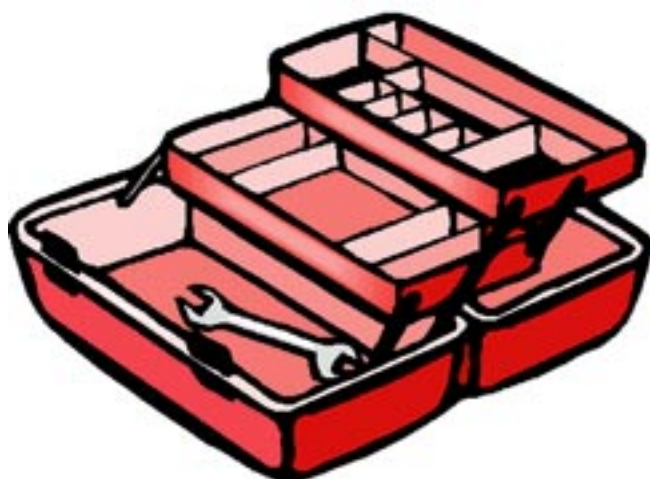

Uten en revolusjonær teori, ingen revolusjonær bevegelse

Grunnsirkel i marxisme og leninisme

UTEN RIKTIG VERKTØY, INGEN SOSIALISME

kp **ml.no**
KOMMUNISTISK PLATTFORM

Uten en revolusjonær teori, ingen revolusjonær bevegelse

Grunnsirkel i marxisme og leninisme

Versjon 1.0, 1. opplag

© KPML 2008

Innhold

KURS I Å FORANDRE VERDA.....	5
Møte 1 KAPITALISMENS Plass I HISTORIA	7
Møte 2 MARXISTISK FILOSOFI – vitenskapelig sosialisme	13
Møte 3 STATEN – KLASSESAMFUNN GJENNOM SOGA	21
Møte 4 KLASSER OG KLASSEKAMP.....	25
Møte 5 IMPERIALISMEN OG DET NASJONALE SPØRSMÅLET	31
Møte 6 EIT ANNA SAMFUNN SOSIALISMEN OG KOMMUNISMEN	35
Møte 7 ORGANISERING FOR OPPRØR OG ARBEIDERMAKT.....	39

Studieveiledning

De enkelte kapitlene i dette heftet er ment å gi ei første innføring i emnet. Deltakerne må som et minimum ha lest kapitlet før studiemøtet. Bakerst i hvert kapittel finnes det både ordforklaringer og forslag til tilleggslitteratur. Her finner dere også forslag til spørsmål til det enkelte kapitlet. I pdf-utgaven er litteraturhenvisninger, ordforklaringer samt innholdsfortegnelsen klikkbare.

Det er en fordel å lese kapitlene i den rekkefølgen de er satt opp, men det er ingen absolutt nødvendighet. Hvert møtekapittel er sjølstendig og kan studeres for seg.

Dette er førsteutgaven av grunnsirkelen. Har du merknader og kommentarer til mangler og svakheter ved innhold eller form, vil vi gjerne høre fra deg sånn at vi kan gjøre forbedringer til neste opplag.

Skriv til kontakt@kpml.no

Kommunistisk plattform

Studieutvalget, april 2008

stresosialdemokratisk og reformistisk politikk. Dette faktum stiller kommunistar og revolusjonære overfor den store oppgåva med å byggja eit nytt kommunistisk parti her i landet. Det tyder at studiearbeidet, både i høve til dei marxistiske klassikarane og i høve til praktiske politiske spørsmål i klassekampen, må gjevast prioritet i ljøs av denne stoda. Utan ein revolusjonær kommunistisk teori so kan det ikkje finnast noka revolusjonær kommunistisk rørsle, som Lenin uttrykte det. Kommunistisk plattform, marxist-leninistane har teke mål av seg til å sameina kommunistane i Noreg i eit nytt kommunistisk parti, og til slik å skapa eit kommunistisk alternativ til dei andre partia og organisasjonane. Me innbyr alle kommunistar, revolusjonære og progressive til å ta del i dette arbeidet.

Me vil nytta den marxistiske teorien og dei politiske studia til å endra verda, og me vil ha deg med på dette. For som Karl Marx skreiv: «Til no har filosofane vore opptekne av å fortolke verda, men det som er viktig er å endra ho». Og dette er meir sant no i vår tid enn nokon gong tidlegare i soga.

Møte 1 KAPITALISMENS Plass I HISTORIA

Litt om begrepene vare, arbeidskraft, merverdi, lønn, pris og profitt

Kapitalismen var historisk et stort samfunnsmessig framskritt. Den brøt ned de gamle føydale rammene og strukturene og skapte rom for en kolossal utvikling av samfunnets produktivkrefter. Kapitalistiske produksjonsforhold vokste fram innafor det gamle føydalsystemet og ble båret fram av de nye klassene som skapte og var skapt av disse produksjonsforholdene: borgerskapet og proletariatet.

Endringa i produksjonsforholdene krevde nye strukturer og en ny herskende klasse. Det gamle adelskapet, godseierne og geistligheten sto i veien for samfunnsutviklinga.

Borgerskapet stilte seg i spissen for et opprør blant bønder, livegne, håndverkere og arbeidere som i form uttrykte seg i parolen «frihet, likhet, brorskap». På dette grunnlaget, og ved at det samlet bak seg folkets ønsker om nasjonale rettigheter og frihet, kunne borgerskapet gjennomføre revolusjoner som mange steder resulterte i nye nasjonalstater med forfatninger som sikret borgerskapets makt i en ny statstype: borgerlig republikk (og i noen land borgerlig monarki, som i Norge). Den franske revolusjonen i 1789 er den mest kjente. Det var en svært blodig og voldsom revolusjon med beinhard klassekamp.*

Med dette skapte det unge borgerskapet sitt eget hjemmemarked. Det frambrakte også en ny klasse av eiendomsløse proletarer, de fleste kom fra rekkene til tidligere leilendinger og eksproprierte bønder. Den borgerlige frihet betydde for flertallet at frihet fra egen eiendom og frihet fra arbeidsplikt for godseieren betydde frihet til å selge sin egen arbeidskraft. Det betydde også frihet til å sulte i hjel hvis ingen ville kjøpe proletarenes eneste eiendom: arbeidskrafta.

Vare og vareproduksjon

Varen er et produkt som ikke framstilles til eget forbruk, men for salg. Varen har to slags

Dette lærer vi på skolen

Fra **RADAR**, lærebok i samfunnsfag vg1 og vg2

Lønn og inntekt

«Lønn er betaling en får for utført arbeid.»

Men det stemmer jo ikke!

Gangen i lønnsoppgjøret

«I en konfliktsituasjon vil riksmeklingsmannen komme på banen igjen for å få i gang en ny mekling. Lykkes ikke dette, kan en lønnsnemnd bli koblet inn. En lønnsnemnd er en uavhengig gruppe oppnevnt av regjeringen.»

Radar, s. 181

Regjeringen er ifølge denne læreboka altså helt nøytral i forholdet mellom arbeid og kapital.

«Former for arbeidsledighet

Kostnadsbestemt ledighet

For at norske bedrifter skal kunne selge til konkurransedyktige priser, må kostnadene holdes nede. Blir kostnadene for høye, kan bedriften være nødt til å si opp ansatte. Norske myndigheter kan her bidra med oppfordring om moderate lønnsoppgjør og lavere skatte- og avgiftsnivå for bedriftene.»

Radar, s 170

Ifølge denne læreboka på videregående er det arbeidernes lønnskrav som har skylda hvis «kostnadene blir for høye».

verdier: en bruksverdi (en stol har bruksverdi for en som trenger en stol, ikke for en som trenger ei seng) og bytteverdi (eller bare verdi). Når vi snakker om verdi her, er det *bytteverdien* vi snakker om. Denne verdien tilsvarer i penger den mengden samfunnsmessig nødvendig arbeidstid som er lagt ned for å lage for eksempel en stol, det vi til vanlig vil kalle pris. Når vi sier *samfunnsmessig nødvendig* arbeidstid, er det fordi det ikke er sånn at den som bruker de mest gammeldagse redskapene, og dermed mye lengre tid, kan lage en vare til en høyere pris. Da blir han fort utkonkurrert. For de fleste produkter vil denne tida bli stadig kortere i og med utviklinga av produksjonen.

Dermed blir også prisen på de fleste varer lavere med tida (her skal vi ikke gå inn på alle unntakene). I dag koster for eksempel en avansert mobiltelefon en brøkdel av hva de første mobiltelefonene kosta. I hovedsak fordi det går langt raskere å produsere dem (hver mobiltelefon krever en mindre mengde nødvendig arbeid enn før), ikke hovedsaklig på grunn av konkurransen, slik som de borgerlige økonomene lærer oss. Marx var den som gjennom sitt økonomiske arbeid oppdaget det han kalte **verdiloven**: Denne loven forklarer at en vare over tid blir solgt til sin faktiske (bytte)verdi, sjøl om prisen svinger opp og ned i forhold til tilbud og etterspørsel.

– Men, spør noen da, – hvordan kan da den som selger varen (for eksempel en kapitalist) allikevel få gevinst når varen selges til sin verdi?

Jo, forklarer Marx, det skyldes en annen lov, loven om **merverdi**. I all korthet betyr den at det er forskjell på verdien av det menneskelige arbeidet og verdien til arbeidskrafta som utfører arbeidet. Den første er alltid større enn den siste.

Både markedet, varen og pengene eksisterte lenge før kapitalismen slo igjennom. Men under kapitalismen er vareproduksjon grunnlaget for hele det økonomiske og sosiale livet. Kapitalisten produserer ikke for å dekke samfunnsmessige behov, og heller ikke bare for å holde produksjonen ved like. Kapitalistens eneste mål for produksjonen er profit og akkumulering av ny kapital for derigjennom å generere enda større profit.

Til skilnad fra tidligere samfunnssystemer som slaveriet og føydalismen er ikke utbyttinga under kapitalismen åpenlys og direkte. Arbeideren er ikke kapitalistens eiendom. Utbyttinga skjer i en mer skjult form. Det ser ut som om arbeideren får lønn for arbeidet han gjør, og han står fritt til å slutte i jobben (hvis han har en annen jobb å gå til). Det var Marx som gjennom sin teori om merverdien avslørte utbyttingas karakter: Arbeideren får ikke betalt for sitt arbeid, sa Marx, men for arbeidskrafta si. Dette er to forskjellige ting.

Arbeidskrafta – også en vare

Under kapitalismen blir også arbeidskrafta en vare som kan kjøpes og selges. Det spesielle med varen arbeidskraft er at den til forskjell fra andre varer skaper mer enn den sjøl er verdt. All verdiøkning skjer derfor som følge av menneskeskapt arbeid. Verdien til *varen arbeidskraft* er derimot en annen størrelse: den består av hva det koster å holde denne arbeidskrafta ved like i form av mat, husrom, klær, utdanning og oppfostring av nye arbeidere. Forskjellen mellom arbeidskraftas verdi (uttrykt i arbeidslønna) og av verdiene som denne arbeidskrafta skaper i løpet av f.eks. en åttetimers dag, utgjør merverdien. Av denne merverdien oppstår kapitalistens profit.

Til forskjell fra tidligere produksjonsforhold og samfunnssystemer oppstår ikke kriser under kapitalismen normalt på grunn av dårlige avlinger, uår eller at det blir produsert for lite til å mette befolkninga. Nei, under kapitalismen oppstår krisene med jamne mellomrom fordi det blir produsert *for mye* i forhold til det som samfunnet etterspør.

Dette skyldes i hovedsak to ting: a) Under kapitalismen er målet å akkumulere stadig ny kapital som kan set-

tes inn i utvida produksjon. Kapitalistene flytter kapitalen sin til de sektorene av produksjonen som til enhver tid gir størst profitt, noe som gir overetablering i visse bransjer. b) Dernest er kapitalistene interessert i å holde lønningene nede på et minimumsnivå, noe som betyr at arbeidernes kjøpekraft er svært begrensa, og ikke kan avta varemengden som finnes på markedet.

(Finans)kapitalistene har, særlig i vår tid, utvikla kredittsystemet til et nytt nivå for å avhjelpe dette problemet. Det vil si at så vel arbeidsfolk som småkapitalister låner penger for å holde forbruk og investeringer oppe. Dette er en faktor som gir forsterka vekst og som utsetter problemene midlertidig, men samtidig legger det grunnlaget for nye og enda voldsommere kriser siden.

Statskapitalisme

I mange imperialistiske land, som Norge, er den borgerlige staten en stor direkte eier av produksjonsmidlene i samfunnet (StatoilHydro, Telenor). Når viktige privatkapitalistiske konserner går konkurs, rykker gjerne staten inn som eier ved å kjøpe ut og redde privatkapitalistene med skattepengene til arbeidsfolk (Den norske Bank under bankkrisa på 90-tallet). Staten opptre som felleskapitalist, og tar et overordna ansvar for hele den samla kapitalist kl assens interesser. Merverdien som skapes i statseide virksomheter blir for det meste pløyd tilbake i annen statlig virksomhet, mens sjiktet av statlige direktører, politikere og administratorer i byråkratiet får sin andel i profitten gjennom ulike lønnsavtaler, pensjonssystemer, fallskjermer og på andre måter. Statskapitalisme har ingenting med sosialisme å gjøre, som noen revisjonister påstår. Så lenge statsapparatet er borger-skapets redskap og i denne klassens hender, blir arbeiderklassen akkurat like utbytta av statlig som av privat kapitalistisk virksomhet. (Forskjellen består i at statseide bedrifter i noen situasjoner kan være lettere å presse politisk i klassekampen.)

I og med overgangen til monopolkapitalisme (imperialisme) har kapitalismen sprengt de nasjonale grensene, og den gamle industri- og bankkapitalen har blitt sammenvevd til finanskapital som helt og holdent styrer regjeringene i alle moderne kapitalistiske stater. De forskjellige kapitalene har fortsatt basis i bestemte nasjoner og stater, men produksjon og eierskap er internasjonalt. På en og samme tid kjemper borgerskapet i de forskjellige imperialistlandene mot hverandre om markeder og andeler, samtidig som de er vevd sammen som én internasjonal klasse. I denne prosessen har kapitalismen også utvikla sitt motstykke, som borgerklassen er avhengig av for å eksistere, *det internasjonale proletariatet*. Klassekampen mellom disse to klassene preger alle land i verden. Arbeiderklassens kamp mot borgerskapet er nasjonal i formen, men internasjonal i innhold.

Modner vilkåra for revolusjon

Slik føydalismen skapte grenser for menneskehetens utvikling som måtte sprenges gjennom revolusjonær handling, slik skaper nå kapitalismen og imperialismen grenser som må sprenges av den klassen som skaper verdiene og bærer hele samfunnet på sin rygg: arbeiderklassen.

Kapitalismens egen utvikling har gjort samfunnet overmodent for en sosialistisk revolusjon. Produksjonen er til de grader blitt samfunnsmessig og virker inn på hele samfunnet, samtidig som tilegnelsen av verdiskapningen og eiendomsretten til produksjonsmidlene er i private hender på et fåtall kapitalister. Denne motsigelsen preger hele det kapitalistiske systemet, og den lar seg ikke løse innafor dette systemets rammer.

Derfor deler samfunnet seg, som Marx sier, mer og mer i to fiendtlige leire som står mot hverandre: borgerskap og proletariat. Dette er en objektiv og vitenskapelig kjensgjerning som kommunistene tar utgangspunkt i.

Motsetningene under kapitalismen og kampen mellom samfunnssklassene kommer uavlatelig til uttrykk på

mange områder. Men dette betyr ikke at arbeiderklassen automatisk skjønner at den har til oppgave å styrte dette systemet og bygge sosialismen. Arbeiderne vil som regel være opptatt av å bedre sine lønns- og livsvilkår, og vil slåss for det uten nødvendigvis å utfordre de rådende produksjonsforholdene og den borgerlige klassestaten. Reint økonomisk kamp (såkalt *trade-unionisme*) og slagord av typen «rettferdig fordeling» er reformistenes oppskrift for å holde det kapitalistiske systemet og utbyttingssystemet gående uten at arbeiderne stiller spørsmål om samfunnsmakta. Kommunistenes oppgave er å gi arbeiderklassen innsikt om dens egen styrke og dens historiske oppgave, det vil si å forberede og organisere til revolusjon.

Hvordan kommunistene skal gjøre det, hva som skal til for å gjennomføre en sosialistisk revolusjon og hvorfor det kommunistiske partiet trengs, er tema for et annet møte.

* Det kan være greit å merke seg at borgerskapet sjøl kom til makta gjennom historisk nødvendige og voldelige samfunnsomveltninger, mens denne klassens representanter i dag fordømmer og bakvasker for eksempel den sosialistiske Oktoberrevolusjonen, som var mindre blodig enn den franske i 1789. Men i våre historiebøker er det ingen fordømmelse av at franskmennene for mer enn 200 år siden styrtet adelen og kongelig enevælde, heller ikke av den borgerlig-demokratiske russiske februarrevolusjonen der flere tusen mistet livet.

Les mer:

- Karl Marx: Lønn, pris og profitt
- Marx/Engels: Det kommunistiske partis manifest
- Marx: Kapitalen (ikke ta fatt på denne som den første boka du leser om emnet!)

Spørsmål til diskusjon:

1. Hva er en vare? Og hvordan måler vi «verdi»?
2. Hvordan kan det ha seg at kommunistene mener at kapitalismen i sin tid var progressiv og framskrittvennlig, mens dagens kapitalisme/imperialisme er bakstreversk og reaksjonær?
3. Hvorfor er det viktig å skille mellom verdien av arbeidet (eller arbeidsproduktet) og verdien av arbeidskrafta?
4. Hva betyr at det kapitalismen har gjort produksjonen samfunnsmessig?

Ordforklaringer:

føydal/føydalisme = det jordbruksbaserte samfunnsystemet som var typisk i Europa opp gjennom middelalderen.

borgerskap eller bursjoasiet = den nye kapitalistklassen som eier produksjonsmidlene og innfører masseproduksjon på grunnlag av moderne teknologi.

geistlighet = kirka, presteskapet

leilendinger og livegne = bønder som var bundet til godseieren og helt eller delvis måtte jobbe for ham, eller gi fra seg deler av avlinga si.

proletar = eiendomsløs, dvs en som ikke eier noen form for kapital og bare rår over arbeidskrafta si: en som tilhører arbeiderklassen.

ekspropriere = å bli fratatt eller miste eiendom.

akkumulere/akkumulasjon = samle opp, oppsamling, opphope (penger eller skatter).

tilegne seg = skaffe seg, kan også bety rane til seg.

produksjonsforhold = i praksis det samme som eiendomsforholdene i samfunnet (under kapitalistiske produksjonsforhold eier kapitalistene produksjonsmidlene og arbeiderne må selge arbeidskrafta si).

produksjonsmidler = maskiner, bygninger og råvarer som brukes i produksjonen.

produktivkrefter = alle elementene som utgjør rammene for produksjon og verdiskapning: produksjonsmidler, arbeidskraft, naturressurser. Produktivkreftenes utviklingsnivå avhenger av hvor framskreden teknologien er, hvordan produksjonen er organisert, av arbeidernes faglige dyktighet og utdanningsnivå osv.

Filosofi kan beskrives som undersøkelsen av forholdet mellom naturen, mennesket og samfunnet omkring. Nå er ikke dette eksklusivt for filosofien, men gjelder også mange retninger innenfor vitenskapen. Filosofiens formål kan kanskje kalles et forsøk på å være vitenskapenes vitenskap, altså de prosessene og foreteelsene som er opphav til menneskelig eksistens, menneskets evne til å tenke og til å handle.

Materialisme og idealisme

Det gjennomgående ved all tenkning siden antikken er oppdelinga av verden i to:

- Materie (alt som kan sees, måles, erkjennes – alt «stofflig»), og
- Ånd («bevissthet», «idéenes verden», «gud»)

Heraklit [ca 500 f.v.t.] mente at urstoffet var ild og at verdens innerste vesen og natur er forandringen. Han mente at forandring skjer som veksling mellom ulike motsetninger. Eksempelvis: Natt blir til dag, sommer blir til vinter blir til sommer igjen... Disse motsetningene er i strid og alt blir til som følge av disse motsetningenes kamp. Heraklit var dermed, uten å vite det (for han kunne ikke vite det), svært nær en materialistisk og dialektisk forståelse av verden og prosessene som foregår i universet.

Platon [f. 429 f.v.t.] sitt dualistiske verdensbilde åpner for tanken om at i tillegg til den materielle verden som omgir oss og som vi kan sanse, eksisterer det en idéverden. Han mente at idéene er uforanderlige og evige, mens vi gjennom sansene kan oppleve en foranderlig og materiell verden. Platons tenkning var dermed et tilbakeskritt i forhold til Heraklit.

Andre filosofer har siden i hopetall videreført Platons dualisme, eller de har avvist materialismen helt og holdent, og bare forholdt seg til den «rene idé».

Ifølge materialismen er alt i verden materie, det finnes ingen ikke-materie og dermed heller ingen ånd eller evig idé uavhengig av materien. Verden er virkelig, universet er uendelig og har ingen begynnelse og ingen slutt.**

«Den materialistiske verdensanskuelse», sier Engels, «innebærer ganske enkelt en oppfatning av naturen som den er, uten noen som helst fremmed tilsetning.» (Friedrich Engels, Ludwig Feuerbach.)

Også våre tanker er i denne forstand materielle: resultater av kjemiske og nevrologiske prosesser i hjernen.

Materialismen er derfor grunnlaget vi må bygge på. Den forutsetter at alt vi sanser og ser er virkelig og ikke innbilt. Samtidig forutsetter den at det er mye som er virkelig og sant som vi *ikke* ser, men som vi likevel kan erkjenne nå eller en gang i framtida, på et vitenskapelig grunnlag. Vi kan for eksempel ikke med det blotte øye se at jorda er rund, men vitenskapelige undersøkelser har bevist det som først var en hypotese. Ikke noe menneske har sett at jorda ble skapt for seks milliarder år siden, men geologiske undersøkelser gjør det mulig å fastslå at det faktisk skjedde, og så videre. En materialisme som bare bygger på det vi kan sanse og erfare direkte, er derfor ingen ekte materialistisk verdensoppfatning.

Materialismen gir oss svar på hva som omgir oss og vårt forhold til naturen og virkeligheten. Men den forklarer ikke hva som skaper prosesser og utvikling. Til det har vi dialektikken og den dialektiske metode.

Den dialektiske metode

Dialektikken ser på alle fenomener i sammenheng, og den gjensidige avhengigheten mellom dem. Den forklarer at alle ting i verden er i konstant forandring og bevegelse, at ingenting er statisk, og at det som driver prosesser og utvikling framover, er kamp mellom motsetninger. Den lærer at det gamle dør bort i «kamp» med

det nye. I lange perioder foregår dette gradvis, og ofte nesten usynlig, men motsetningene består og utvikler seg. På et visst trinn i utviklingsprosessen, uansett hvilken foreteelse vi snakker om, skjer det en kvalitativ forandring, hvor en ting slår over i noe annet. For eksempel: Et frø blir til et tre som til slutt dør og gir gjødsel og opphav til noe nytt. Grunnen til at disse endringene skjer, ligger først og fremst i foreteelser i tingen sjøl, for eksempel treets evne til å ta til seg vann og næring og utviklinga av celler i treet. Men prosessen vil også være påvirket av ytre faktorer: Er det tørke, forsinkes veksten, og treet kan dø. Er det for kaldt, hemmer det cellenes utvikling og så videre.

Den før-kapitalistiske dialektikken oppfatta (som Heraklit) den dialektiske bevegelse som en bølgebevegelse eller som et «plassbytte». Ikke slik med den marxistiske dialektikken.

Motsetningene, bevegelsen og forvandlingen i alle foreteelser må ikke forstås som en evig runddans, der hele prosessen enkelt gjentar seg. Det er mer riktig å tenke seg dialektikken som en spiralbevegelse oppover, der hvert trinn innebærer en utvikling og nivåheving. Et tre som vokser opp under langvarig tørke vil for eksempel utvikle gener og arvestoffer som gjør neste generasjon av tresorten mer motstandsdyktig overfor tørke.

Enhver foreteelse er en tilstand preget av motsetninger. Sammen utgjør disse motsetningene en enhet. Men denne enheten er alltid skjør og relativ, mens motsetningene er absolutte. En menneskekropp består av en haug med motsetninger, kjemiske og biologiske prosesser som forutsetter hverandre og samtidig frastøter hverandre. Lungene våre må ha luft og oksygen, men de må også kvitte seg med lufta som er omdannet til CO₂. Celler dør kontinuerlig, samtidig som nye celler vokser fram. Hjertet må ha blod, men blodet må også pumpes ut av hjertet, ellers dør vi. Og så videre. Hvis vi tenker oss menneskekroppen som en enhet av disse motsetningene, så er den også tidsbestemt og avhengig av at de motvirker hverandre.

Den dialektiske materialismen gjør det mulig å oppfatte en rekke lover for naturen som kan utnyttes til beste for menneskeheten. Sånne fysiske og kjemiske naturlover gjør det for eksempel mulig å bygge båter og fly, eller å utnytte vannkraft og til å lage elektrisitet.

Hver eneste vitenskapelige nyoppdagelse siden Marx' og Engels' tid har bekreftet den dialektiske materialismens gyldighet.

Historisk materialisme

Den **historiske materialismen** er dialektisk materialisme overført på menneskesamfunnet. Den lærer oss at også menneskesamfunnet utvikles i samspill med naturen og i spillet mellom mennesker. Mennesket må produsere i fellesskap for å leve, og gjennom produksjonen på ulike historiske utviklingstrinn utvikles stadig nye sosiale og økonomiske forhold menneskene imellom. I det øyeblikk arbeidsdelinga mellom menneskene skapte et overskudd ut over det som var nødvendig for å eksistere, oppsto privateiendommen og med den klassene og deretter staten.

Som for naturen, er det også mulig å oppdage lover for menneskesamfunnets utvikling, og lover for de ulike samfunnssystemene som har oppstått opp igjennom historia. Det var dette Marx gjorde, da han undersøkte filosofien, økonomien og politikken (klassekampen) og så dem i sammenheng. En slik allmenn lov er at det må herske et visst samsvar mellom produktivkreftene og de rådende produksjonsforholdene. Hvis samfunnet baserer seg på jakt og bær, og det dermed ikke er noe produksjonsoverskudd, er det heller ikke rom for at for eksempel et føydalsamfunn basert på jordbruk kan oppstå. Hvis maskiner ikke er oppfunnet, kan det heller ikke eksistere kapitalistiske produksjonsforhold.

Dermed er produksjonsmetodene det materielle grunnlaget for det til enhver tid rådende samfunnssystemet.

Disse produksjonsmetodene utvikler seg dialektisk i forhold til naturen og menneskene imellom. På et visst trinn gir produksjonen et overskudd som i sin tur gir grunnlag for at en del av samfunnet kan heve seg opp til herskende klasse og frarøve produksjonsoverskuddet fra den undertrykte klassen. Slavesamfunnet var det første klassesamfunnet, hvor en snylterklasse med voldsmakt tvang slavene til å jobbe for seg uten annen belønning enn mat, vann og piskeslag. Dette samfunnssystemet skapte store byggverk og førte mange erobringkriger (Romerriket). Men på et visst trinn stagnerte utviklinga, jordbruket ble forsømt, de frie klassene protesterte mot militærskattene og – ikke minst – slavene var motvillig og uinteressert arbeidskraft. De første store klassekampene var det slavene som iverksatte, da de gjorde opprør mot sine undertrykkere.

Klassekampen har siden vært historias drivkraft. Nye produksjonsmetoder og nye klasser har vokst fram. På et visst trinn har de undertrykte klassene gjort opprør og gitt rom for nye produksjonforhold, og hver gang har en ny utbytterklasse styrt produksjonen og det samfunnsmessige overskuddet i sin interesse, med staten som sitt hovedredskap.

På denne måten har menneskesamfunnet utviklet seg etter bestemte lover, men den sprangvise utviklinga har alltid skjedd gjennom bevisst menneskelig handling. De kvantitative, gradvise endringene i utviklinga av produktivkreftene har på et gitt punkt slått over i kvalitative endringer gjennom samfunnsmessige omveltninger, revolusjon. Slik har gamle produksjonsforhold blitt erstattet med nye, gamle statstyper blitt erstatta med nye, gamle herskerklasser erstatta med nye.

Slik er i korte trekk den historiske materialismen anvendt på menneskesamfunnet.

Friedrich Engels oppsummerte det slik: *«[D]et [viste] seg at all historie til nå unntatt utilstanden har vært historien om klassekamper, og at de samfunnssklassene som kjempet mot hverandre, alltid var skapt av produksjons- og omsetningsforholdene, kort sagt av sin epokes økonomiske forhold. Det viste seg altså at samfunnets økonomiske struktur til enhver tid danner den reelle basis som til sjuende og sist forklarer hele overbygningen av rettslige og politiske institusjoner, såvel som de religiøse, filosofiske og andre forestillinger i ethvert historisk tidsavsnitt.»* (Engels: *Sosialismens utvikling fra utopi til vitenskap, 1880*)

Som vi ser, blir dermed historia begripelig: den er ikke resultat av den ene eller andre krigsherrens erobringer eller det ene eller andre kongebryllupet, slik vi lærer fra skolebøkene. Historiske personligheter har spilt en rolle fordi de har representert framskrittet i en gitt historisk situasjon, på et gitt nivå i utviklinga av klassemotsetningene i samfunnet, ikke fordi de hadde blankere sverd enn andre.

Når vi ser på samfunnet fra den dialektiske og materialistiske synsvinkelen, kan vi derfor si at kapitalismen av i dag, som er imperialisme, har uttømt sine utviklingsmuligheter og at det må avløses av et nytt og annet samfunnssystem. Systemet tilbyr ikke annet enn krig, kulturødeleggelse og stadig grovere utbytting av det overveldende flertallet på jorda. Motsigelsene som vitenskapen har avdekket i forholdet mellom kapitalistisk produksjon og hele økosystemet, har gjort spørsmålet enda mer akutt. Det dreier seg om menneskeheten skal overleve, eller utslettes av imperialistiske kriger eller miljøkatastrofe.

Produktivkreftenes samfunnsmessige karakter støter mot de kapitalistiske produksjonsforholda, og kan bare frigjøres gjennom en ny samfunnsrevolusjon der den produserende klassen, arbeiderklassen, velter herskerklassen og oppretter sosialismen og sitt klassesamfunn. Det gir i sin tur helt nye utviklingsmuligheter for en framskreden økonomi som er til for å tilfredsstille folkehusholdningens stadig voksende materielle og kulturelle behov.

Men hvor kommer tankene fra?

Når klassene har handlet, har de først *tenkt* at de skal handle, og deretter *organisert* seg for handling. Disse tankene har ikke kommet dalende fra himmelen, men er resultater av oppsummerte erfaringer, av praksis.

Denne praksisen og disse erfaringene er siden oppsummert på ny, og tar etterhvert form av læresetninger og en teoretisk forståelse. Medlemmer av forskjellige klasser med helt forskjellige arbeids- og livsvilkår har nødvendigvis forskjellig utgangspunkt for erfaringer og for å ta til seg teoretiske slutninger. En kapitalist som tilbringer dagen på golfbanen eller følger med på aksjeindeksen har ingen forutsetninger for å forstå virkeligheten til en som står ved tappermaskinene til Coca-Cola åtte timer om dagen, og som håper at neste lønning dekker avdraget på huslånet. Hvis noen sier til kapitalisten at arbeidsdagen hans er altfor lang og fysisk anstrengende, at han må passe ryggen sin og holde seg unna luftinntaket som drar inn eksosen fra alle brusbilene, så vil han knapt forstå hva man snakker om. Men tapperarbeideren vil skjønne det, og heller ikke synes det var noen dum idé («Hadde det bare gått an!») at han og arbeidskameratene overtok hele fabrikken og sjøl bestemte hvordan arbeidsmiljøet skulle være.

Dette eksemplet kan være med på å vise at det er tilværelsen som former vår bevissthet, og ikke omvendt. Det er en materialistisk læresetning. Og omvendt vil den bevisstheten vi oppnår, brukes for å endre tilværelsen.

Men vår tapperarbeider vil ikke ved å fylle cola-flasker aleine eller gjennom dårlig lønn aleine forstå at han og klassen han tilhører kan ta makta og bygge et nytt samfunn. Tankene som umiddelbart formes i produksjonen fører ikke av seg sjøl til mer enn det Lenin kalte en fagforeningsbevissthet.

For å utvikle en sosialistisk bevissthet, trengs en sammenhengende vitenskapelig teori på filosofiens, økonomiens og politikens område. Denne teorien – i alle ledd fundert på den dialektiske og historiske materialismen – er den internasjonale arbeiderklassens oppsummerte kollektive erfaringer og intellektuelle skattkammer. Det var denne teorien Marx la grunnlaget for, og som siden er utvikla videre. Og ettersom det er en levende, vitenskapelig teori, stopper den aldri opp, men utvikles uavbrutt videre.

Noen praktiske slutninger

Kommunistene er en slags vitenskapsmenn i forhold til klassekampen. Det betyr ikke at de er professorer på et kontor, men at de forholder seg vitenskapelig til samfunnsprosessene og klarer å se bak politiske fraser og hendelser. Denne innsikten bruker kommunistene til å avsløre borgerskapet og til å utvikle arbeiderklassens sosialistiske bevissthet, dens kampformer og kampevne. De beste elementene fra arbeiderklassen og også intellektuelle som vil bruke det meste av livet sitt i kampen mot borgerskapet, dets stat og ideologi, slutter seg sammen i det kommunistiske partiet. Målet er å forberede arbeiderklassen kunnskapsmessig og organisatorisk for at den skal bli i stand til å gjennomføre den sosialistiske revolusjonen når forholdene er modne.

For ikke å trå feil, må partiet ha grep om den dialektiske materialismen og hele den marxist-leninistiske teorien. Det er blitt enda viktigere etter imperialismen har avfødt en rekke partier, strømninger og «arbeiderledere» som framstår som sosialister og prøver å føre klassens kamp på veier som er ufarlige for kapitalen. «Imperialistisk ideologi trenger også inn i arbeiderklassen. Det er ingen kinesisk mur som avgrenser den fra de andre klassene.» (Lenin: Imperialismen)

Typisk for reformister og revisjonister som dekker seg bak «marxistiske» fraser, har vært å forvrengte denne marxistiske metoden og anskuelsesmåten. Marxismen blir gjerne redusert til «en blant flere» teorier som kan brukes, marxismen har ofte blitt oppblanda med idealisme og ulike varianter av borgerlig ideologi.

Noen har framstilt seg som materialister og dialektikere når de har sagt at revolusjonen ikke står på dagsordenen før de kapitalistiske produktivkreftene er utvikla maksimalt («produktivkraftteorien»). Andre har forvrengt dialektikken og brukt den som påskudd for «krisemaksimering», altså å framprovosere klassemotsetningene uten å ta høyde for de objektive vilkåra eller arbeiderklassens bevissthetsgrad. Begge eksempler (vi kunne tatt med mange flere) er i strid med hele marxismens og dialektikkens kjerne og metode. I praksis fungerer de da også både anti-marxistisk og systembevarende.

Tidligere sosialistiske ideer (før Marx) bygde på ønsketenkning om et bedre samfunn, men det var drømmer som ikke tok hensyn til produktivkreftenes utvikling og til at en ny klasse – arbeiderklassen – var i ferd med å vokse fram. Den vitenskapelige sosialismen baserer seg på denne kjensgjerninga: at kapitalismens egen utvikling har skapt arbeiderklassen. Uten arbeiderklassen, ingen kapitalisme. Den vitenskapelige sosialismen viser at det er denne nye klassen som på grunn av sin nøkkelstilling og evne til organisasjon, som vil legge kapitalismen i grava gjennom revolusjon. Men den forklarer også at det ikke er noen automatikk i dette, at det som er lovmessig og som kan fastslås som en tendens, også forutsetter aktiv menneskelig handling.

For å lede kampen, trenger arbeiderklassen et parti som kjenner utviklingslovene og som kan mobilisere klassen til å fullføre sin oppgave. Partiet må derfor beherske dialektikken og materialismen, og forsvare proletariatets ideologi mot forvrengninger. Partiet kan ikke handle egenrådig, dvs uten å ta hensyn til de dialektiske prosessene og forholdene som eksisterer. Det må forholde seg til de objektive vilkåra, samtidig som det bruker sin evne til å forutsi tendensene i utviklinga og utvikler arbeiderklassens evne til å handle i det rette øyeblikk. Det kaller vi å utvikle den subjektive faktor.

Kommunistene er de som konsekvent må forholde seg til de dialektiske og historiske materialismen, idet de bruker den til å analysere alle utviklingsprosessene, motsetningene og klassekreftene i samfunnet. Gjennom på denne måten å analysere situasjonen og utviklingsretninga riktig, kan kommunistene utvikle sin strategi og taktikk og reise de rette parolene i det rette øyeblikk.

Klassekampen i og utenfor partiet

Et riktig grep om den dialektiske materialismen har ikke bare betydning for hvordan partiet skal føre klassekampen utad, men og for hvordan det fører klassekampen i sine egne rekker. Både idealisme (for eksempel at «En karismatisk partileder er alt som skal til», «Borgerskapet vil nok gi fra seg makta frivillig når de ser at vi oppnår flertall ved valg») og forvrengninger av dialektikken («Læra om motsetningenes enhet viser at vi kan avblåse klassekampen») har vært innfallsport for at kommunistiske partier har oppløst seg i fraksjoner, har degenerert og blitt revisjonistiske og systembevarende.

Slik ser vi at vår verdensanskuelse og vårt grep om den marxistiske filosofien ikke må forsømmes, slik det altfor ofte er blitt gjort. Vi er alle ustanselig påvirka av de rådende borgerlige ideologiske oppfatningene, som alltid er mer eller mindre gjennomsyra av idealisme og metafysikk. For å handle riktig i klassekampen og for å holde partiet reint og rødt, er kontinuerlig skolering i den historiske og dialektiske materialismen nødvendig.

Spørsmål til diskusjon

- Finn eksempler på hvordan idealismen viser seg i f.eks. skolebøker, media, politiske partiprogrammer.
- Vurdér utsagnene: 1. Mennesket er født ondt. 2. Mennesket er godt fra fødselen. 3. Mennesket er verken godt eller vondt fra fødselen.

- Hvordan skal en forstå sammenhengen mellom indre og ytre motsetninger?
- Hvorfor er et godt grep om den marxistiske filosofien viktig for strategien, taktikken og det indre organisasjonslivet i et kommunistisk parti?

Løs mer

- **Dialektisk materialisme** av S. B. i Revolusjon nr 35
- J.V. Stalin: **Om den dialektiske og historiske materialisme**
- Mao: **Om praksis**

Ordforklaringer

kvantitativ = av kvantitet, altså større eller mindre mengde.

kvalitativ = av kvalitet, det innholdsmessige («det er ikke størrelsen det kommer an på»).

evolusjon = gradvis endring.

revolusjon = omveltning; sprangvis, brå forandring.

subjekt – subjektiv = bevissthet, ens egen opplevelse av noe. Subjektet observerer, iakttar, tenker, handler. Viljebestemt, bevisst handling er en subjektiv sak. Å være subjektiv kan også bety ensidig (mots. objektiv).

objektiv = hvordan ting faktisk er, uavhengig av hvem som ser.

(En opplevelse er noe subjektivt, men det som oppleves er objektivt. Verden sett i fugleperspektiv gir et ganske objektivt bilde, mens verden sett fra et musehull i bakken gir et veldig begrensa (subjektivt) bilde av virkeligheten på bakken.)

** «Big bang»-teorien sånn som den vanligvis framstilles som forklaring på universets opprinnelse er følgelig i strid med materialismen og uvitenskapelig, fordi den forutsetter at materie plutselig har oppstått av ikke-materie, dvs av en eller annen uforklarlig ytre påvirkning (i praksis en eller annen form for guddommelig kraft).

Plass for notater

Møte 3 STATEN

Noreg er eit klassesamfunn. Det vil seia at eit lite mindretal, kapitaleigarane, i røynda er dei som avgjer produksjon, investeringar, staten sine prioriteringar, utnyttinga av naturressursane og innhaldet i lover og regelverk. Det er desse kapitaleigarane sin klasse, borgarskapen, som har avgjerande makt over økonomi, statsapparat, kultur, media og ideologi i samfunnet. Gjennom denne posisjonen so undertrykkjar og utbytta borgarskapen den andre hovudklassen i samfunn av vår type, arbeidarklassen. Den tredje hovudklassen, småborgarskapen, vert òg i varierende grad undertrykt av borgarskapen.

Karl Marx seiar om klassesamfunnet og utviklinga av dette : *«Når det gjeld meg so er det ikkje mi forteneste å ha oppdaga eksistensen til klassane i det moderne samfunnet, og heller ikkje kampen mellom desse. Borgarlege historikarar hadde lenge før meg skildra den historiske utviklinga av denne klassekampen, og borgarlege økonomar – klassane sin økonomiske anatomi. Det nye eg gjorde var å prova 1) at eksistensen av klassar berre er knytt til bestemte historiske fasar i utviklinga av produksjonen, 2) at klassekampen naudsynleg førar til proletariatat sitt diktatur, 3) at dette diktaturet sjølv berre utgjer overgangen til avskaffing av alle klassar og til eit klasselaust samfunn.»*

KLASSESAMFUNNA GJENNOM SOGA

Slavesamfunnet

So lenge det har eksistert klassar, undertrykkar og undertrykt, utbytta og utbytta, har det vore kjempa for eit betre og meir rettvist samfunn. Grunnlaget for at klassane oppsto som eit historisk fenomen, var at produktivkreftene hadde vorte utvikla til eit visst nivå, og folk dimed vart delt i rike og fattige, utbytta og utbytta. Samstundes med at det slik oppsto klasseskillar, vart det fyrste grunnlaget for statsdanningar lagt. Her i Noreg skjedde denne utviklinga i retning av ei form for statsmakt fyrst rundt år 500, på Sør-Vestlandet, kor produktivkreftene hadde vorte mest utvikla. Kimane til ulike statsdanningar utvikla seg over lang tid, og skaut fart ved at dei rike såg det naudsynt å verna eigedomane og privilegia sine. Dei skaffa seg difor ein eigen hird, einingar av soldatar som hadde som oppgåve å verna eigedomane, privilegia og rikdomane med vapen i hand. Før klassane og dimed etter kvart ulike høvding- og småkongedømar oppsto, levde folk i primitive fellesskap – urkommunisme. I desse urkommunistiske fellesskapa arbeidde alle for å oppretthalda livet, og dei delte det utbyttet som arbeid, jakt og fangst gav. Etter at klassane oppsto, eksisterte urkommunismen i ulike delar av landet i ein lang overgangsperiode. Kimen til ei sentral statsmakt oppsto med Harald Hårfagre omkring år 870, men denne sentrale statsmakta vart ikkje konsolidert før etter borgarkrigstida på 1100-talet. Denne statsforma var den fyrste i rekka av klassesamfunn og var eit slavesamfunn, kor utbytting av trellar var den dominerande utbytingsforma.

Føydalismen

Dette slavesamfunnet vart i si tid avløyst av føydalismen, som her i Noreg grovt sett varte frå om lag år 1200 til ut på 1800-talet. I denne perioden vart staten si rolle langt meir framtrudande i samfunnet, både administrativt ved ulike formar for embetsmenn, militært ved reising av meir eller mindre faste herar stasjonert rundt om i landet, og ideologisk serleg gjennom kyrkja. Det er mange døme frå norsk soge på at militære styrkar, ofte utanlandske leigesoldatar i teneste for danskekongen, vert sett inn mot folket ved bondeoppstandar og annan

talen synar makta si på eit vis der kor den eine forma føreligg, og på ein annan måte der kor den andre forma føreligg, men i røynda ligg makta i hendene på kapitalen, anten røysteretten er avgrensa eller ikkje, anten republikken er demokratisk eller ikkje, ja, jo meir demokratisk republikkane i verda er, dess krassare og meir kynisk er kapitalismen sitt herredøme. Ein av dei mest demokratiske republikkane i verda er Sambandsstatane i Amerika, men ingen stader i verda (dei som har vore der etter 1905, har antakeleg ein ide om det) er kapitalen si makt, ein handfull milliardærar si makt over heile samfunnet so krass og so ope korrupt som i Amerika. Når kapitalen fyrst eksisterer, herskar han over heile samfunnet, og ingen demokratisk republikk, inga form for stemmerett kan endra kjerna i denne saka.» (V. I. Lenin: Staten og revolusjonen)

Sosialismen og det klasselause samfunnet – kommunismen

Sosialismen kjem ikkje til å oppstå av seg sjølv, eller uavhengig av menneskeleg innsats og langvarig fagleg, økonomisk og politisk kamp. Fleire førestnader må vera på plass for at sosialismen skal sigre. Under kapitalismen er krisar og krigar noko som ligg innebygd i sjølve systemet. Dette svekkjer på lengre sikt kapitalismen. Samstundes med dette føreset ei samfunnsomvelting i eit sovidt avansert samfunn som det kapitalistiske, at fleirtalet i arbeidarklassen, som er den største klassen under kapitalismen, ikkje lenger vil lata seg styra på den gamle måten. Og ikkje minst viktig, ein revolusjon under kapitalismen som erstattar dette samfunnssystemet med sosialismen, og som for å vinna fram må føra til at arbeidarklassen tek makta i samfunnet frå borgarskapen, føreset at eit kommunistisk parti er i leiinga for arbeidarklassen og revolusjonen. Det finst mange døme frå soga til kapitalismen på oppreistar og revolusjonar som ikkje har ført til sosialisme og røynelege endringar i makttilhøva i samfunnet. Sams for alle desse revolusjonane er at dei ikkje har vore godt nok organiserte, og at det ikkje har vore eit kommunistisk parti som har stått i brodden for dei. Under det samfunnet som etter ein sosialistisk revolusjon bryt fram etter det kapitalistiske, det sosialistiske samfunnet, vil arbeidarklassen og dimed fleirtalet av folket for fyrste gong i soga ha makta i staten. Difor kallar vi denne samfunnsforma òg for proletariatet sitt diktatur. Sosialismen – proletariatet sitt diktatur, er eit overgangssamfunn mellom kapitalismen og kommunismen, og som berer merke i seg frå både det gamle samfunnet som har vore og det nye som skal utviklast. Fyrst under proletariatet sitt demokratiske diktatur vil fleirtalet av folket for alvor ta del i styringa av samfunnet, og staten vil gradvis døy bort i takt med at klassane frå det gamle samfunnet forsvinn. Slik vil etter kvart det klasselause samfunnet, kommunismen, stiga fram.

Dei viktigaste punkta i kommunistane si lære om staten er:

- Staten oppstår når klassesamfunnet oppstår.
- Staten er den herskande klassen sitt undertrykkjingsorgan.
- Det viktigaste ved staten, kjerna i staten, vert difor væpna einingar som politi og herar (valdsapparatet).
- Sjølv det mest demokratiske kapitalistiske land er i røynda eit brutalt borgarskapen sitt diktatur over arbeidarklassen og det arbeidande folket.
- I eit sosialistisk land under proletariatet sitt diktatur, undertrykkjer staten den minoriteten, den gamle kapitalistklassa, som ynskjer å venda attende til det gamle utbytarsamfunnet. Den sosialistiske staten sikrar for fyrste gong demokrati for arbeidarklassen og fleirtalet i samfunnet.
- I eit kommunistisk samfunn kor det ikkje finst klassar, vil det heller ikkje vera nokon stat.

Ordforklaringar

Produktivkrefter = fellesnemning på dei produksjonsmidlar (verktøy, maskinar, teknologi) og den arbeidskrafta som er grunnlaget for produksjonen i eit samfunn.

Leiglending = person som leigde jord/eigedom av jordeigaren. Leiglendingane var bundne av kontrakt og var forplikta til leige av jorda som oftast for livstid.

Føydalismen = samfunnssystem bygd på overdraging av jordegods og godsinntekter.

Spørsmål til diskusjon

1. Lenin legg fram karakteren til staten på følgande vis : «...eit valdsapparat slik det kjem til uttrykk i vår tid ... ved væpna heravdelingar, fengsel og andre midlar til å undertrykkje andre si vilje med makt.»
Korleis samsvarar dette med saga til den norske staten?
2. På den eine sida seier me at det er ein objektiv lov at sosialismen vil sigra. På den andre sida oppfordrar me folk til å slåss mot kapitalismen. Står dette i motstrid til kvarandre?
3. Me kommunistar seier at kapitalismen berre kan styrtast, og sosialismen innførast, gjennom ein revolusjon. Sosialdemokratar, som til dømes SV, seiar at sosialismen og kan innførast ved ålmene val til parlamentet. Kva historiske døme finst, og kva er rett?

Framlegg til vidare studie:

- Lenin : Staten og revolusjonen Side 15 - 72.

(www.marxists.org/norsk/lenin/1917/staten_og_revolusjonen)

Møte 4 KLASSER OG KLASSEKAMP

«De fleste mennesker tilhører middelklassen», skriver Jan Arild Snoen i et kraftig angrep på «de høye skattene» og overføringer til sosiale formål. (Ideer om frihet)

Gjør vi det? Eller blir klasseskillene sterkere? Hvem har interesse av at kapitalismen fortsetter? Hvem har interesse av kommunisme?

Herskernes ideologi er den herskende ideologi. Språket vårt er fylt av falske bilder.

Et lite utdraget fra teaterstykket *Pendlerne* sier noe om de falske klassebildene vi har. (Se neste side.)

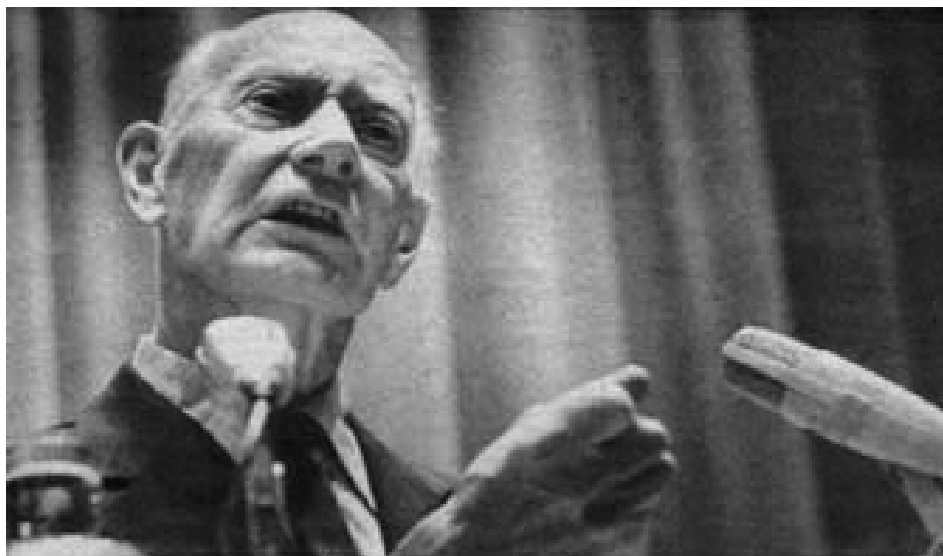
ER VI ALLE I SAMME BÅT?

HVEM STYRER, OG HVEM ER DET SOM ROR?

«Når det gjelder spørsmålet om fordelingen av produksjonsresultatene mellom arbeidere og funksjonærer på den ene siden og bedriftene på den annen, så er vel alle nå klar over at gode arbeidsbetingelser er avhengig av at bedriftenes økonomiske stilling er god. Med større rett enn før, kan en si at en bedrift og dens arbeidere og funksjonærer er i samme båt.»

Einar Gerhardsen: Våre daglige gjerninger og våre sosialistiske mål.

Innledningsforedraget på Arbeiderpartiets landsmøte Oslo, 1957

Bilde: «Landsfader»
Einar Gerhardsen,
mangeårig statsminister og partiformann i
DNA.

Fra teaterstykket «Pendlere»

Far og barn-scene:

(Randi inn på trehjulssykkel Nils Ole etter)

RANDI: Du pappa, hvem er det som har bygd de store husene der borte?

NILS OLE: Hva?

RANDI: Hvem er det som har bygd de store husene der borte?

NILS OLE: Jo, nå skal vi se. Det står på skiltet der borte. "Her bygger ingeniør Furuvaag", står det.

RANDI (peker): Har han bygd de store husene der også?

NILS OLE: Nei, det skal være byggmester Bastiansen, tror jeg.

RANDI: De må være flinke altså –

NILS OLE: Hold deg på fortauet – asfalten er nylagt.

RANDI: Du pappa – hvem er det som lager sånne veier?

NILS OLE: Jo, det står på skiltet der borte. "Her bygger ingeniør Selmerbakke", står det. Ja. Han har laget tunnelbanen også.

RANDI: Næ, har han laget hele den?

NILS OLE: Ja, og mye mer har han laget.

RANDI: Åh, da må han være veldig sliten, altså! – Men du pappa?

NILS OLE: Hva?

RANDI: Er det han Selmerbakke som sitter oppe i den digre heisekrana der borte?

NILS OLE: Nei, det er det nok ikke.

RANDI: Pappa, jeg tror du juger, jeg.

NILS OLE: Hva?

RANDI: Det fins ingen som er så flinke.

NILS OLE: Som hvem?

RANDI: Som han Selmerbakke og Furuvaag – De kan da ikke bygge alt aleine vel?

NILS OLE: De har sine folk under seg, skjønner du.

RANDI: Under seg? Slike som løfter dem opp? Når husene blir høyt og sånn?

NILS OLE: Ja, ha ha. Nei, selv er de jo ikke til stede en gang.

RANDI: Å, men åssen kan de bygge da – når de ikke er til stede en gang?

NILS OLE: Det er arbeiderne som bygger, skjønner du.

RANDI: Å, men da får vel arbeiderne en masse penger da – når det er de som bygger?

NILS OLE: Tja nei – hver for seg får de vel kanskje ikke så mye, men..

RANDI: Hvem får mest da?

NILS OLE: Det er jo Selmerbakke og Furuvaag, det, selvfølgelig. De må jo ha masse penger hvis de skal kunne bygge mer.

RANDI: Men er det arbeiderne som får husene da?

NILS OLE: Neida, neida – de leies ut til folk de.

RANDI: Men pappa, hvor bor arbeiderne da?

NILS OLE: En del bor i slike koselige brakker som du ser der borte. – Så får du bli med hjem til middag da.

(Nils Ole ut. Randi sykler en runde og synger.)

RANDI (*synger på melodien "Noen barn..."*)

Noen bor i brakker

Noen bor i blokk

Noen bor i villa

Og landsted har de nok

Alle er så like

Sier voksne nå

Alle er forskjellig

Men det er utenpå

Noen folk er rike

Noen tjener litt

Noen få`kke noe

Noen får profitt

Noen folk er røde

Noen folk blir blå

Alle er forskjellig

Men er så likeså

Noen folk bor hjemme

Noen må dra bort

Noen reiser lenge

Noen reiser kort

Alle er forskjellig

Men på tross av det

Snakker de om likhet

Men hvor er den å se? (*sykler ut*)

Lenin definerer klasser slik:

«Klassar er store gruppe menneske som skil seg frå kvarandre ved den plassen dei har i eit historisk fastlagt sosialt produksjonssystem. Dei skil seg etter forholdet sitt til produksjonsmidla (som oftast fastsett og formulert i lov) etter rolla si i den sosiale organiseringa av arbeidet og med det etter storleiken på den delen dei får av den sosiale rikdomen og måten dei får han på.»

Klasseanalysen vår skal vise hvem som objektivt sett har interesse av revolusjon og kommunisme, hvem som objektivt sett har interesse av å bevare kapitalismen og hvem som kommer i mellomposisjoner.

Klasseanalysen danner grunnlag for en revolusjonær strategi for å samle de kreftene som trenger revolusjon og å isolere de som vil motarbeide den. Godt revolusjonært arbeid står og faller med en god klasseanalyse.

Klassedelingen til Lenin tar utgangspunkt i forholdet til produksjonsmidler.

Ut fra dette består arbeiderklassen av dem som produserer merverdi og som *realiserer* denne merverdien. Det vil særlig si industriarbeiderne (og de som jobber i bygg og anlegg), men også arbeidere ansatt i transport og handel, som er nødvendige for at merverdien skal komme kapitalisten i hende i form av penger og ny kapital.

Det tradisjonelle småborgerskapet er de som eier egne produksjonsmidler og som sjøl jobber med dem med liten bruk av fremmed arbeidskraft. Denne klassen blir stadig mindre i Norge, spesielt på landsbygda. (3000 gårdsbruk legges ned i året, de store handelskjedene har overtatt for nærbutikkene).

Borgerskapet er de som eier eller disponerer over produksjonsmidlene.

Mellom de to hovedklassene proletariat og borgerskapet er det et stort sjikt uten noe sjølstendig forhold til produksjonsmidlene. Det kan være intellektuelle, rådgivere, konsulenter, lærere, offiserer, journalister osv. Når det gjelder dette sjiktet må vi se på de forskjellige gruppene og bruke de to siste kriteriene til Lenin: hva er rolla deres i den sosiale organiseringa av arbeidet, har de høy eller lav lønn osv. Dette er de viktigste vilkåra for å hvilken hovedklasse disse sjiktene vil sogne til og orientere seg mot.

Anders M. Andersen har brukt hans analyse på Voss kommune og kommet til følgende:

Utvikling av klassestrukturen på Voss. Prosent				
Årstal	Arbeidarklasse	Småborgarleg funksjonærklasse	Eigentleg småborgarskap	Borgarskap
1960	51	13,5	33	2,5
1970	52	14,5	31	2,5
1980	59	20,5	18	2,5
2000	70	15	13,5	1,5

Produktiv del av arbeidarklassen i prosent av heile klassen	
Årstal	Prosent
1960	69
1970	52
1980	43
2000	29

Voss har gått gjennom ei stor endring av næringsstrukturen mellom 1960 og 2000: Frå eit svakt jordbruksdominert samfunn i 1960, via ei blandingstype i 1980 til eit tenestedominert samfunn i 2000. Privat og offentleg tenesteyting tok 29% av sysselsetjinga i 1960. I år 2000 var sysselsetjinga i desse næringane 63%. Frå litt ut på 80-talet til i dag har folketalet minka frå omlag 14.300 til under 13.800. Utpendlinga er dessutan aukande. Sentraliseringa skyt fart. Jordbruket er kriseråka og ser ut til å ha ei nattsvart framtid. Kommuneforvaltinga har vore under press sidan 1978 og har tilliks med så mange andre kommunar i fleire år skore ned på velferds-tenestene.

Mykje viktigare: Eit klart fleirtal av arbeidarklassen på Voss er kvinner. Den største verksemda på Voss er sjukehuset. Nesten kvar femte sysselsett jobbar i den sterkt kvinneedominerte kommuneforvaltinga. Like viktig: Det finst ikkje noko kjerneproletariat på Voss. Arbeidarklassen er dessutan geografisk spreidd og fragmentert. Borgarskapen har minka med eitt prosentpoeng frå 1980 til 2000. Eg tolkar dette som ei ovring av auka institusjonalisering av kapital. Då sit ein att med eit bilete som samsvarer godt med Marx sine spådomar om korleis klassesamfunna kom til å utvikla seg.

Kapitalismen har i vår del av verden endret arbeidsoppgavene dramatisk. Svært mye manuelt arbeid er blitt erstattet av maskiner og teknologi. Stadig mindre arbeidstid går med til fysiske anstrengelser og stadig mer arbeid brukes på kunnskapsutvikling.

Dette skaper store endringer i arbeiderklassen.

Store deler av arbeidslivet blir mer kunnskapskrevende, samtidig med sjikt hvor endringene er små mister status. «Burgerproletariatet» er jo ikke akkurat et respektfullt navn. Samtidig utvikles store sjikt med friere tilknytting til bedriftene. Konsulenter og spesialister med løserer tilknytning til den enkelte bedrift. Vi har ingen god analyse av hva endringene i klasseforholdene de siste 20 årene betyr. Det er en grunnleggende utfordring for revolusjonære.

Organisasjonsaristokratiene

Engels og Lenin bruke begrepet arbeideraristokratiet om et lag godt betalte (Engels: borgerliggjorte) arbeidere som borgerskapet i rike land holder som hoff for å forsvare sine interesser overfor arbeiderklassens flertall. I Norge kan dette særlig dreie seg om arbeidere i visse viktige bransjer og i nøkkelstillinger. I tillegg kommer fagforeningsbyråkratiet. I Norge er det nokså vanlig at faglig tillitsvalgte får privilegier og gode stillinger i bedriftene mot å legge seg flat for bedriftens ønsker så lenge de er tillitsvalgte. I Norge er det heltidsbetalte skiktet i fagbevegelsen stort sett godt betalt med privilegier (som full pensjon fra 60 år) arbeidsfolk bare kan drømme om. Hvilken makt gir slike skikt borgerskapet over arbeiderklassens organisasjoner. Særlig gjennom staten, men også gjennom systemet med sponning, er det utviklet sterk avhengighet av stat og kapital i andre organisasjoner også. I alt fra studieorganisasjoner, interesse-, bistands- og solidaritetsorganisasjoner til forskjellige folkebevegelser er staten den viktigste inntektskilden og mange lever godt av det. Utenriksminister Gahr Støre kom til UD fra posten som generalsekretær i Røde Kors hvor han hevet en lønn på nesten 5 millioner kroner. Er det riktig i Norge å utvide begrepet arbeideraristokrati til å snakke om et organisasjonsaristokrati som holder organisasjonslivet lojalt mot statens og kapitalens behov i bytte med feite lønninger og privilegier?

Tilsløring av maktforholdene

Det legges mye arbeid i å tilsløre maktforholdene og å prøve å knytte arbeiderklassen til borgerskapets interes-

ser. Pensjonsfond som ligger på børsen, selge aksjer til egne ansatte, diverse ideologiske tiltak av typen «vi er i samme båt» osv. Vår oppgave er å skrelle bort all staffasjen og finne fram til de grunnleggende motsetningene.

Spørsmål:

- Hva mener vi med klasser?
- Hvilke hovedklasser har vi i Norge i 2008?
- Stemmer påstanden om at kvinnene er blitt flertallet i arbeiderklassen og at arbeiderklassen er blitt mindre konsentrert og mer intellektuell med dine erfaringer? Hva betyr det for klassekampen og en revolusjonsstrategi?
- Hva er arbeideraristokratiet? Finnes det noe eget organisasjonsaristokrati knyttet til staten og borgerskapet? Definér det i tilfelle.

Kan leses i tillegg:

Anders M. Andersen: Klasseanalyse av Voss. <http://www.akp.no/arkiv/klasseanalyse/voss-aa.htm>

Lenin: Imperialismen, det høyeste stadiet i kapitalismen, side 144 til 150.

Revolusjon: Arbeiderklassen i vekst og endring (Hefte)

Mao: Analyse av klassene i det kinesiske samfunnet (Verker i utvalg side 9).

Ordliste

Burgerproletariatet = betegnelse på de som arbeider innen tjenesteyting under dårlige arbeidsvilkår.

Kapitalist = person som eier eller kontrollerer produksjonsmidler.

Merverdi = forskjell mellom verdien som blir skapt gjennom arbeid og lønnen arbeideren får for arbeidet.

Næringsstruktur = hvordan næringslivet er satt sammen.

Organisasjonsaristokrati = Skikt av organisasjonsledere som får privilegier i bytte mot å være lojale mot staten og kapitalistenes interesser.

Privilegier = Særfordeler.

Produksjonsmidler = fellesbetegnelse på alle hjelpemidler (f.eks. kapital, hus, råstoff, energikilder, maskiner og annet) som er nødvendige for å framstille et produkt.

Realisere = gjøre om i penger.

Møte 5 IMPERIALISMEN

OG DET NASJONALE SPØRSMÅLET

Imperialismen

Imperialismen er i tradisjonell marxistisk terminologi kapitalismen sin høgaste utviklingsfase. Det er den fasen i kapitalismen kor den opprinnelege kapitalisttypen som sjølv direkte styrde sine verksemder, må vika plassen for aksjonærar, rentenistar, storeigarar, store internasjonale konsern og andre formar for passive stor Kapitalistar. Kapitalismen har ikkje alltid vore imperialistisk. På siste del av 1800-talet vaks monopolkapitalismen fram. Med den endringa gjekk kapitalismen inn i den imperialistiske epoken. I imperialismen sin epoke er den eigentlege makta samla hjå ei

gruppe av relativt få menneske, finansoligarkiet, som eig og kontrollerer enorme verdiar, samstundes med at dei dominerer staten. I denne fasen har kapitalismen fullstendig utspela si opprinnelege progressive rolle, og berre den rå snyltarkapitalismen er att. Imperialismen har no trengt seg inn i verdas fjernaste avkrokar. I dei seinare åra har denne verdsfemnande kapitalismen òg gått under namnet «globalisering», for å skildra ein situasjon kor landegrensar ikkje lenger er avgjerande skiljeliner for dei store økonomiske samanslutningane si makt. I dette ligg òg dei internasjonale organa som framskyndar ei slik utvikling, som WTO (verdas handelsorganisasjon) og Verdsbanken, og avtaler som GATS. So ved sidan av dei velprøvde metodane med krig og rå undertrykking, er på dette viset òg no ulikeverdige og ofte påtvungne internasjonale avtaler med på å halda oppe den imperialistiske utbytinga.

I imperialismen sin epoke er det vanleg at staten ikkje berre opptre på vegne av dei kapitalistiske monopola, men òg sjølv held på med kapitalistisk produksjon. Dette då slik at staten er meir samantvungen med kapitalen enn nokonsinne. Det siste er i høg grad tilfellet òg her i Noreg, kor staten gjennom direkte og indirekte eigarskap serleg innan olje, tele, transport, bank – og finanssektoren spelar ei klår rolle som den største kapitalisten i landet. Det nye i kapitalismen sitt imperialistiske stadium, er at kapitaleksporten får stadig meir å seia, og

NORGE I AFGHANISTAN

«Norge er beredt til å yte konkret støtte til USA, inkludert militære bidrag. Vi er også rede til å delta i NATO-operasjoner dersom USA skulle alliert støtte.»

Statsminister Kjell Magne

Bondevik om angrep på Afghanistan etter terrorangrepene mot USA 11. september 2001.

Redegjørelse i Stortinget, 8. november 2001.

De «rødgrønne» har siden trappet opp den norske militære innsatsen i landet, etter pålegg fra USA.

vert viktigare enn vareeksporten. Noreg er òg eit godt døme på dette, ved store investeringar i oljeindustrien gjennom det i hovudsak statleg eigde StatoilHydro i m.a. Aserbajdsjan og Kasakhstan ved Kaspiahavet, og i Guineabukta på vestkysten av Afrika. Jens Stoltenberg uttala i 1996 ved den formelle opninga av Statoil si oljeverksemd i Kaspiahavet at: «*Det er et merkelig skjebnefellesskap. Hvis det går bra her, så betyr det at en del av de pengene vi skal ha inn i statskassa etter århundreskiftet til å betale folketrygden og barnehagene og sykehuse, de skal komme fra Det kaspiske hav. Det er litt underlig å tenke på. Men slik er det.*»

Kapital frå dei imperialistiske landa vert investert i dei ulike avhengige områda. Kapitalen kan verta investert i gruver, plantasjar, fabrikkar eller oljeinstallasjonar som produserer råvarer eller halvfabrikata for eksport til dei imperialistiske landa. Ein del av kapitaleksporten går føre seg som statlege lån til dei avhengige landa, for å halde desse nede som gjeldsslavar og for å halde fram med å kunne dominera desse politisk. Ein annan del vert nytta som lån og gåver til dei herskande klassane i desse avhengige landa, for å kunne styrke deiras valdsapparat og trygga framleis lojalitet til imperialismaktene.

Lenin definerer imperialismen på følgande vis, i boka *Imperialismen, det høyeste stadiet i kapitalismen*, Forlaget Oktober 1976, side 130:

- «1) **Konsentrasjon av produksjon og kapital har utvikla seg til eit so høgt stadium at det har vorte skapt monopol som spelar ei avgjerande rolle i det økonomiske livet.**
- 2) **Bankkapitalen smeltar saman med industrikapitalen og på grunnlag av denne "finanskapitalen" vert det skapt eit finansoligarki.**
- 3) **Kapitaleksporten, til skilnad frå vareeksporten, vert umåteleg viktig.**
- 4) **Internasjonale monopolistiske kapitalistsamanslutningar tek form og deler verda mellom seg.**
- 5) **Oppdelinga av territoriet i heile verda mellom dei største kapitalismaktene er fullført.»**

Lenin sa vidare at imperialismen «*må karakteriserast som overgangskapitalisme, eller rettare sagt døyande kapitalisme.*» «*Det betyr ikke at kapitalismen kan dø bort av seg selv, ved et "automatisk sammenbrudd", uten at folkemassene med arbeiderklassen i spissen fører den mest besluttssomme kamp for å gjøre slutt på borger-skapets herredømme. Det betyr bare at imperialismen er det stadium i kapitalismens utvikling hvor den proletariske revolusjonen er blitt praktisk nødvendighet og det er oppstått gunstige betingelser for et direkte stormangrep på kapitalismens festninger.*» (Frå *Politisk økonomi – lærebok*, Forlaget Oktober 1975, side 254.)

Imperialismen fører til krig. Då oppdelinga av territoriet i verda er gjennomført og interessesfærene til dei største kapitalismaktene er etablert, tyder det at framveksande imperialiststatar må gå til krig for å vinna ytterlegare territorium og marknader. Mao Tsetung seier det slik i "Strategiske spørsmål i Kinas revolusjonære krig": «*Samtidig med at privateiendommen og klassene oppsto, begynte det også kriger. Krigen er den høyeste form for kamp som kan nyttes til å løse motsetningsforhold mellom klasser, nasjoner, stater, politiske blokker når disse motsetningsforholdene er inne i en bestemt etappe av sin utvikling.*»

Noko som i dei seinare åra har ført til ny kapitalakkumulasjon og soleis gjeve imperialismen forlenga levetid, er den sokalla «marknadssosialismen» i Kina og opninga av marknadene i dei tidlegare revisjoniststatane i Aust-Europa. Samstundes med dette stig nye imperialistiske maktkonstellasjonar opp som bur seg på å ta kampen opp mot USA om auka marknadssdelar og verdsherredøme, som Den europeiske union (EU) og ein nærare allianse mellom Russland og Kina.

Imperialismen si jakt på maksimalprofitt førar til eit barbari som langt overgår det barbariet som kolonialismen i si tid medførte. Økonomisk, politisk og militær slavebinding av folka kring i verda er regelen for verdsordninga i dag, og stadig oftare fører kampene om marknader og råstoffer til imperialistiske kriger. Samstun-

des er det rett å oppsummera at på same viset som dei små handels- og småprodusentane under føydalismen la grunnlaget for kapitalistiske produksjonsmåtar, er monopolkapitalismen grunnlaget for den sosialistiske produksjonsmåten. Dette kjem av at produksjonen har vorte samfunnsmessig, slik at det ikkje lenger er ei mengde små kapitalistar innanfor kvart produksjonsområde, men store heilskapelege sektorar som korkje let seg avgrense av produksjonsområde eller landegrenser. Men sjølv om produksjonen har vorte samfunnsmessig, er tileigninga framleis privat under kapitalismen, og konsentrert på relativt få hender. Imperialismen vil soleis rivast i sund av sine eigne indre motseiingar, fyrst og framst gjennom motseiinga mellom proletariat og borgarskap. Slik er imperialismen sin epoke og dei sosialistiske og antiimperialistiske revolusjonane sin epoke.

Dei viktigaste elementa i kommunistane si lære om imperialismen er:

- Imperialismen er kapitalismen si høgaste utviklingsfase
- Kapitalen og staten har smelta saman og dei imperialistiske statsdanningane driv sjølve på med produksjon og kapitaleksport
- Det har vorte skapt monopol som spelar ei avgjerande rolle på grunnlag av at konsentrasjonen av kapital og produksjon har nådd eit høgt stadium
- Bankkapitalen har smelta saman med industrikapitalen til finanskapital
- Kapitaleksporten vert gradvis viktigare enn vareeksporten
- Internasjonale monopolistiske kapitalsamanslutningar har vorte danna og har delt opp verda mellom seg
- Oppdelinga av territoriet i heile verda mellom dei største kapitalismaktene har vorte gjennomført.

Endringar i dei økonomiske makttilhøva, og ny oppdeling av verda, fører til konfrontasjonar og krigar.

Det nasjonale spørsmålet

Det nasjonale spørsmålet spelar ei sers stor rolle for kommunistar og andre progressive om ein skal kunne forstå utviklinga i dei einskilde landa, og vilkåra for sosiale framsteg og revolusjonar i desse. Her i Noreg er det t.d. naudsynt òg å ha ei forståinga av det nasjonale spørsmålet i høve til norsk søge og samfunnsutvikling, for best å kunne arbeida mot norsk medlemskap i Den europeiske union(EU).

Josef Stalin har gjeve den klåraste og beste definisjonen på kva som er ein nasjon innanfor marxistisk teori; *«Ein nasjon er eit stabilt fellesskap av menneske som har oppstått historisk og som er danna med grunnlag i sams språk, territorium, økonomisk liv og psykologisk eigenart som kjem til uttrykk i ein sams kultur.»*

Stalin tek i boka *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet* (norsk utgåve Forlaget Oktober 1978) kraftig til orde for at kampen mot nasjonal undertrykking er viktig for arbeidarklassen og andre undertrykte. *«Innskrenka rørslefridom, tap av røysteretten, språkundertykking, stenging av skular og andre formar for forfylgning verkar ikkje mindre på arbeidarane enn på borgarskapen, heller meir. Ei slik stode kan berre verka til å seinke den frie utviklinga av dei intellektuelle kreftene til proletariatet i den undertrykte nasjonen. Vi kan ikkje tala alvorleg om full utvikling av dei intellektuelle evnene til den tatariske eller jødiske arbeidaren om han ikkje får lov til å bruka morsmålet sitt på møte og i foredrag, og om skulane hans er stengde.»*

Den marxist-leninistiske nasjonalitetspolitikken sleg fast at ein nasjon har rett til å fastsetja sin eigen lagnad fritt innanfor eigne grensar, og innretta seg slik han tykkjer høver, sjølv sagt då utan å trampa ned rettane til andre nasjonar. Dette då òg om det tyder lausrivelse frå eit land eller statsdanning. Nasjonalstaten Noreg er grunna på territoriet til to nasjonar – den norske og delar av den samiske. Det tyder at kommunistane meiner at samane har ein klår rett til sjølv å avgjera om dei vil vera ein del av Noreg eller ikkje, sjølv om ein kan disku-

tere kor klok ei slik lausriving ville vera ut frå andre omsyn. Ut frå marxismen-leninismen er det klårt at sjølv den minste nasjonale minoritet skal ha like rettar. Det tyder at alle nasjonale minoritetar skal ha rett til å ta vare på og utvikla sin eigen kultur og sitt eige språk, og at dei skal ha like rettar som større nasjonar. Det er ikkje vanskeleg å skjønna at om desse prinsippa ikkje vert overhalde, vil reaksjonære krefter kunne nytta dei motseiingane som då oppstår til å iverksette meiningslause stridar mellom nasjonar, og til å freista splitta arbeidarklassen i dei ulike landa etter nasjonale skilleliner.

I høve til marxistisk analyse er heller ikkje nasjonen og det nasjonale spørsmålet noko stilleståande som ikkje endrar seg med tida og i høve til ulike samfunnssystem. Det er fleire etappar i framveksten av kvar ein-skild nasjon, og til liks med alle andre historiske fenomen so er òg nasjonane underlagt lova om endring og har følgeleg si søge med byrjing og slutt.

Dei viktigaste elementa i kommunistane si lære om det nasjonale spørsmålet er:

- Ein nasjon er eit stabilt fellesskap av menneske som er oppstått historisk og som har sams språk, territorium, økonomisk liv og psykisk eigenart som syner seg i ein sams kultur.
- Alle nasjonar skal på fritt grunnlag uinnskrenka ha rett til sjølve å rå over sin eigen lagnad innanfor egne grenser.
- Alle nasjonale minoritetar skal ha rett til å ta vare på eige språk og eigen kultur.
- Nasjonane endrar seg med tida og tilhøva, dei er oppstått historisk og har følgeleg si søge med byrjing og slutt.

Spørsmål til diskusjon:

1. Kva er dei viktigaste indre motseiingane i imperialismen?
2. Er Noreg ei imperialistisk makt, og korleis syner i tilfellet dette seg? Er Noreg utsett for imperialistisk utpressing og utbytting?
3. Kva er dei viktigaste motseiingane i høve til det nasjonale spørsmålet i Noreg i dag?

Framlegg til vidare studie:

Stalin: *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*. Side 15–27.

Lenin: *Imperialismen, kapitalismens høyeste stadium*. Side 4–170.

Lenin: *Nasjonenes rett til selvbestemmelse*. Side 143–215.

Møte 6 EIT ANNA SAMFUNN

SOSIALISMEN OG KOMMUNISMEN

Klassestaten

Trass i alle borgarlege rettar, so er Noreg eit klassesamfunn. Eit samfunn kor eit lite mindretal, borgarskapen, i røynda utbyter og styrer det store fleirtalet, arbeidarklassen og resten av det arbeidande folket. Dette samfunnet tener ikkje interessane til arbeidarklassen og dimed fleirtalet av folket, og må erstattast av eit anna samfunn. Dette må vera eit samfunn kor ikkje lenger ein relativt liten klasse av utbytarar kan utbytte det store fleirtalet, – eit sosialistisk samfunn. Dette vil òg vera eit klassesamfunn, men samstundes eit klassesamfunn kor fleirtalet for fyrste gong har makta over mindretalet.

Det er i denne samanhengen naudsynt å halda fram at det sosialistiske samfunnet ikkje vil vera eit klasselaust samfunn, eller eit samfunn kor det ikkje lenger finst klasse-undertrykkjing. Det sosialistiske samfunnet er eit overgangssamfunn, ein overgangsfase, der samfunnstilhøva gradvis endrar seg i retning av kommunismen. Marx skreiv i *Brev til Weydemeyer* (1852) at «klassekampene under kapitalismen leier til eit klasseherredøme av arbeidarklassen og deira allierte ... dette diktaturet ... utgjør overgangen til avskaffinga av alle klassar og til eit klasselaust samfunn.» (www.marxists.org/dansk/marx/breve/52-m-wel.htm)

Marx gjekk ut frå at sosialistiske revolusjonar fyrst ville kome i dei økonomisk utvikla kapitalistiske industrilanda. I desse landa var arbeidarklassen størst, og motseiingane i kapitalismen var mest utvikla. I dei fleste kapitalistiske hovudlanda i Vest-Europa var det revolusjonære tilløp i tida etter 1. verdskrigen. Borgarskapen hadde militær og politisk styrke til å slå ned desse tilløpa. Sosialismen sigra fyrst i land med svakt utvikla økonomi og sterke føydale tradisjonar. Slik var det i Russland, sjølv om det var ein relativt sterk arbeidarklasse der, og slik var det òg i dei fleste andre landa som etter kvart vart sosialistiske. Desse landa mangla økonomisk styrke til å gjennomføra tilstrekkelege tiltak for å utvikla samfunnet i retning kommunismen, og sleit med problemer som meir utvikla land ikkje ville ha hatt. Det vert som Marx skreiv i *Kritikken av Gotha-programmet*: «...det (sosialistiske) samfunnet (er) fullt av føflekker fra det gamle samfunnet som har født det.»

Borgarskapen og den kapitalistiske staten, borgarskapen sitt demokratiske diktatur, vil aldri tillata at sosialismen vert innført, korkje ved parlamentariske val og stemmesetelen, eller ved «folkeleg press» eller utanomparlamentariske aksjonar aleine. Ein fredeleg overgang til sosialismen vil ikkje vera mogleg om ikkje arbeidar-

Peter N. Myhre (FrP):

– Jeg skulle ønske de sluttet å kalle seg sosialister

«Jeg har helt gitt opp å finne humane trekk ved kommunisme og sosialisme. Overalt hvor det har blitt prøvd, har det resultert i tyranni og ufrihet.

– Gjelder det også SV og deler av Ap, som også definerer seg som «sosialistiske»?

– Egentlig ikke, men disse partiene er jo ikke «sosialistiske» i ordets rette betydning. De baserer politikken sin på markedsøkonomi. Dette ser vi gang på gang. Når sosialister kommer til makten, er de ikke interessert i å innføre sosialisme. De baserer seg på markedsøkonomi. Det er fint. Jeg skulle bare ønske at de kunne slutte å kalle seg «sosialister».

Peter N. Myhre (FrP) til Fri Tanke 24. 10. 2007

klassen væpnar seg i masseomfang, samstundes med at borgarskapen er so politisk og militært svekt etter ein krig eller ei djup internasjonal krise at dei innser at militær motstand ikkje ville nytta. Difor må arbeidarklassen førebu seg på at revolusjonen må vera væpna. Kapitalistane kjem aldri til å gje frå seg makta og privilegia sine friviljug – det har aldri skjedd nokon stad i verda. Den fyrste oppgåva for den sosialistiske revolusjonen vil vera å erobra den politisk og økonomiske makta. Det vil seie at borgarskapen sitt diktatur må erstattast med arbeidarklassen sitt diktatur, at det borgarlege statsapparatet må knusast og erstattast med eit sosialistisk statsapparat, og at monopola og statsbyråkratiet sin kapitalistiske eigedom må gjerast om til arbeidarklassen og folket sin eigedom. Dette arbeidarklassen sitt diktatur, eller proletariatet sitt diktatur, er nemninga på på arbeidarklassen si statsmakt. Under sosialismen utøver arbeidarklassen statsmakta si i forbund med dei andre delane av det arbeidande folket, og målet med dette er å avskaffa dei kapitalistiske levningane i samfunnet og bygge grunnlaget for sosialismen. Marx seiar i sin Kritikk av Gothaprogrammet: «*Mellom det kapitalistiske og det kommunistiske samfunnet ligger perioden med revolusjonær omdanning av det ene samfunnet til det andre. Til denne perioden svarer også en politisk overgangsperiode, der staten ikke kan være noe annet enn proletariatets revolusjonære diktatur.*»

Ein revolusjonær situasjon oppstår når den økonomiske og politiske krise gjer at borgarskapen ikkje lenger kan styra på den gamle måten, og arbeidarklassen ikkje lenger finn seg i å verta styrt. Ein revolusjonær situasjon er eit vilkår for ein arbeidarrevolusjon, men tyder ikkje at det naudsynleg vert ein sosialistisk revolusjon. Berre ein politisk medviten og organisert arbeidarklasse vil vera i stand til å utnytta ein slik situasjon til å ta makta frå borgarskapen. Det sosialistiske samfunnet skapast ved at arbeidarklassen, den klassen som ikkje eig produksjonsmidla, men som utgjer det store fleirtalet og som gjer arbeidet, soleis tek makta i samfunnet ved å oppretta si eiga statsmakt og tek produksjonsmidla frå borgarskapen og gjer desse til samfunnseige, at samfunnet vert endra frå eit samfunn med kapitalistisk produksjon til eit samfunn med kommunistisk produksjon. Altso til eit samfunn med ein produksjonsmåte som ikkje skapar dei makttilhøva og klasseskilja som den kapitalistiske produksjonen skapar. Det er denne prosessen som er sosialismen. Sosialismen er altso: 1) Arbeidarklassen har makta i staten. 2) Produksjonen og utviklinga i samfunnet går i retning frå kapitalistisk til kommunistisk.

Det sosialistiske samfunnet gjer slutt på at nokon har rett til å utbyta andre si arbeidskraft, og at nokon kan hevda privat eigedomsrett til det som samfunnet har produsert. Avdi produksjonsmidla har vorte samfunnseige, er det samsvar mellom produksjonstilhøva og produksjonen sin samfunnsmessige karakter. Under sosialismen vil det ikkje eksistera arbeidsløyse eller økonomiske krisar. Det vil innførast ein planøkonomi som vil trygga samfunnsmessig og fornuftig utnytting av ressursane, som vil utrydda fattigdomen og som gjera det mogleg å stogga miljøydeleggjingane. Produksjon vert ut ifrå dette planlagt etter kva som tener samfunnet som eit heile, ikkje etter kva som fører til høgast profitt for einskilde eigarar. Det vil vera arbeidarklassen, dei som produserer, som vil avgjera kva som skal produserast, ikkje «marknaden». Den sosialistiske staten må i denne perioden vera budd på å halda dei gamle undertrykkjarane nede med makt for å kunne tryggja demokrati og betre levevilkår for arbeidarklassen og det arbeidande folket, for å kunne forsvara sosialismen og for å kunne byggja sosialismen sin økonomiske basis.

Denne sosialistiske staten, proletariatet sitt diktatur, er eit historisk naudsynt overgangssamfunn frå kapitalismen på vegen mot kommunismen. Sosialismen fører ikkje til at klassekampen i samfunnet opphører, men at han vert enno hardare. Dette vil vera tilfellet òg etter at dei utbytande klassane er eksproprierte og dimed avskaffa som klassar. Ved sidan av den imperialistiske omverda, vil det finnast restar frå det gamle kapitalistiske

samfunnet i form av borgarleg ideologi og strukturar som må overvinnast og drivast attende, elles vil sosialismen tape, og samfunnet gå attende til kapitalismen ved ei kontrarevolusjonær utvikling.

Dei utbytande klassane kan i stort mun likviderast som klasser med eit slag, men i ein overgangsperiode vil det enno finnast restar av småproduksjon og ein småborgarskap, t.d. bønder, som den nye staten ikkje er tent med å eksportprier direkte frå eigedom sin, men som må oppmodast til å inngå i samvirke og ulike former for kollektiv gruppeeigedom på vegen til full statleggjing. Slik småproduksjon avlar kapitalisme uavbrutt, slik Lenin sa, og må difor snarast råd omdannast til samfunnsmessig produksjon og eigedom. Ei endå større fare er den imperialistiske omverda og verdsborgarskapen, som vil nytta alle middel for å knusa den nye arbeidarstaten, gjennom propaganda, sanskjonar, agentar og truleg intervensjon.

Døma frå det som har vore av sosialistiske samfunn i verda til no, syner tydeleg færene ved dette. Dei fyrste sosialistiske statane synte òg at kampen for å utvikla sosialismen vil vera hard og langvarig, av di sosialismen må byggjast på ruinane av kapitalismen, og soleis vil vera prega av den negative arven frå det gamle samfunnet og dei gamle samfunnstilhøva på mange område.

Etter ein lang, hard og målmedviten kamp i det sosialistiske samfunnet vil dei kapitalistiske strukturane og dei borgarlege tenkemåtene gradvis forsvinna, og samfunnet vil utvikla seg i retning av det klasselause samfunnet – kommunismen. Det er dette klasselause samfunnet som er kommunistane sitt mål. Fyrst i det kommunistiske samfunnet si høgare fase, kor klassane og staten har opphøyrte å eksistera, vil menneska oppnå full og uinnskreaka fridom. Fyrst då vil parola «frå einkvar etter evne til einkvar etter behov» koma til sin fulle rett.

Truleg vil sosialismen fyrst seira i eitt eller nokre få land. Kommunismen er ikkje mogleg utan at heile det imperialistiske systemet vert knust over heile verda.

Sosialismen, proletariatet sitt diktatur, er altso ikkje det endelege målet for kommunistane, men berre eit naudsynt overgangssamfunn på vegen til det endelege målet, kommunismen.

Det klasselause kommunistiske samfunnet er eit samfunn kor:

- Samfunnsmedlemane sams disponerar ressursane ut frå alle sine interessar, og kor produksjonen ikkje lenger vert styrt av korkje marknad eller pengar.
- Det einsformige og ødeleggjande slitet i produksjonen har vorte automatisert.
- Det rår likskap mellom samfunnsmedlemene, slik at ingen står over andre i makt eller eigedom.
- Den tvangsmessige arbeidsdelinga er opphevd, slik at alle fritt kan velje oppgåver og utnytte evne og interessar.
- Kvinneundertrykkjinga er borte. Familien er ikkje lenger økonomiske grunneining i samfunnet, og arbeidsdeling på grunnlag av kjønn er oppheva.
- Alle materielle sakn er forsvunne, og ingen opplever at det er umogleg å skaffa seg mat, bustad, kulturtilbod og anna som skal til for å kunne leva eit godt og fullverdige liv.
- Alle classeskilnader er borte, og det er sams eige av produksjonsmidla.
- Skiljet mellom kroppsarbeid og åndsarbeid er oppheva, og alle har tilgang til kunnskap for å kunne utvikla evnene sine.
- Statsapparatet som eit undertrykkjande organ for å forsvare ein herskande klasse ikkje lenger finst, og alle tek del i administrasjon og organisering.
- Rasismen er borte.
- Krig mellom land og samfunnsklassar kan ikkje lenger finnast, då imperialismen er avskaffa og dei imperialistiske og nasjonalistiske årsakene til krig ikkje lenger finst.

- Konkurransen mellom statar om råvarer og marknader, og nasjonalistisk undertrykkjing ikkje lenger finst, då oppdelinga i verda av statar har teke slutt.

Spørsmål til diskusjon:

- Kva kan me læra av dei sosialistiske statane som har eksistert til no? Kvifor kan ein ikkje avskaffa staten med ein gong, og gå rett til det kommunistiske samfunnet?
- På kva vis vil sosialismen kunne motverke kvinneundertrykkjinga?
- Er det tilhøve i Noreg som vil gjera det lettare å byggja sosialismen her enn i dei landa kor dette har vorte freista til no? Tilhøve som gjer det vanskelegare?

Framlegg til vidare studie:

- Marx/Engels: Det kommunistiske manifest
- Lenin: Staten og revolusjonen Side 103–134.

Møte 7 ORGANISERING FOR OPPRØR OG ARBEIDERMAKT

«**Proletariatet har ikke noe annet våpen i kampen om makten enn organisasjonen.** Proletariatet, som er splittet ved den anarkistiske konkurransens herredømme i den borgerlige verden, undertrykt av tvangsarbeidet for kapitalen, stadig kastet ned i den dypeste avgrunn av elendighet, forråing og utarting, kan bli og vil ubetinget bli en uovervinnelig kraft bare derigjennom at dets ideologiske forening på grunnlag av marxismens prinsipper blir forankret gjennom organisasjonens materielle enhet som sveiser sammen millioner arbeidende til arbeiderklassens armé. Denne armé vil verken det russiske eneveltets morkne makt eller den internasjonale kapitals morknende makt holde stand mot.»

Lenin: Ett skritt fram og to tilbake.

Kort sagt kan arbeiderklassen stille opp en makt mot kapitalistenes penger, lover, politi og militærvesen: Enhetlig opptreden. Det er vi som skaper verdiene i samfunnet. Uten oss finnes ingen profitt eller kapitalisme.

Kommunistpartiet

Kommunistpartiet sin oppgave er å utvikle klassekampen fram mot revolusjon, sosialisme og kommunisme. Det er å samordne alle aktivitetene slik at de retter seg inn mot å erobre samfunnsmakta og avskaffe klasseundertrykking, kjønnsundertrykking og rasisme.

Arbeiderklassen trenger en rekke organisasjoner for å forsvare sine interesser. Fagforeninger, sykekasser, leieboerforeninger... hundrevis av forskjellige organisasjoner. Alle disse skal forsvare deler av klassens interesser. Jo flere av denne typen organisasjoner som frivillig stiller seg under det kommunistiske partiets politiske ledelse (ikke formelt, men fordi partiets linje har oppnådd tillit), desto mer trekker bevegelsene i samme retning, og desto mer modnes situasjonen for en sosialistisk revolusjon.

Spontant organiserer arbeiderklassen seg for å forsvare sine interesser. Fagforeninger oppstår «av seg selv». Men kunnskapen om å endre maktforholdene krever forskning og studier ut over det som erfares på fabrikkgulvet. Å utvikle en helhetlig samfunnsanalyse og en revolusjonsstrategi må gjøres teoretisk og praktisk av et parti som stiller seg denne særegne oppgaven. Det må være ett parti som går i spissen for klassekampen og sammenfatter all erfaring som blir gjort. Det må være ett parti som lever uavhengig av borgerskapet og dets stat. Partiet kan se svært forskjellig ut under forskjellige vilkår som borgerlig demokrati, fascisme, krig, i halvføydale land osv. Men noen trekk vil gå igjen.

- •
- **Bevisst disiplin og organisering er**
- **uforståelig for borgerskapets talsmenn**
-
- «Hvordan kunne de bytte ut sin kritiske holdning
- med angiveri og blind lydighet? Var de offer for
- hypnose? En religiøs omvendelse? Hva slags leder-
- skap og styringsmodeller kan denne bevegelsen ha
- hatt, som sikret et så sterkt grep om medlemmene?
- Ja, hvordan kunne en sentraldirigert, autoritær beve-
- gelse basert på århundregammelt tankegods klare å
- fenge så sterkt blant velfødd ungdom i etterkrigsti-
- dens idylliske Norge?»
- Slik spør *Kaderprosjektet* på sine hjemmesider
- om AKP på 70-tallet. For disse streberne er det
- uforståelig at mange mennesker vil bruke livene
- sine på å forandre verden, å arbeide sammen og
- systematisk for å avskaffe kapitalismen.
- •

Lenin studerte hvordan arbeiderklassen organiserte seg for kamp bl.a. i streiker. Han sammenfattet dette til en organisasjonsteori som blir kalt demokratisk sentralisme.

Demokrati betyr:

51 prosent flertall gir ikke ett parti handlekraft. Heller ikke «enstemmige vedtak» som ingen bryr seg om. For ett kommunistparti er det avgjørende å få hele organisasjonen til å delta med hjerte og sjel i oppgavene. Det krever en langt sterkere grad av enighet enn stemmeflertall. Det krever en helt annen form for internliv enn i «vanlige» borgerlige organisasjoner, der et styre og en administrasjon i praksis driver organisasjonen over hodet på medlemmene, gjerne også gjennom mediene. På den ene sida gir den demokratiske sentralismen den valgte ledelsen vide fullmakter til å mobilisere hele partiet når det trengs. På den andre sida er ingen andre partier så demokratiske, ettersom medlemmene gjennom partiavdelingene har plikt til å sette seg inn i og være med på å utforme partiets grunnlag og politikk. De er dermed også i posisjon til rette kritikk mot ledelsen og til å korrigere kursen.

De viktigste forskjellene er:

- Alle må bruke vettet sitt til å være med å utforme politikken. Det krever aktivitetsplikt.
- At alle partimedlemmer får tilgang på samme kunnskap. At ikke deler av partiet holder kunnskap for seg selv som resten ikke får del i.
- At alle medlemmer blir respektert og får politisk rom. Det krever at alle former for herskertechnikker bekjempes og at tiltak som oppveier rasisme, kvinneundertrykking og klasseundertrykking blir gjennomført. (Kvotering, redigerte talerlister m.m.)
- Sterk vekt på å komme fram til **felles handling**.

Sentralisme betyr:

- Enkelt personer må underordne seg organisasjonen.
- Mindretallet må underordne seg flertallet.
- Lavere instanser må underordne seg høyere.
- Hele partiet må underordne seg sentralkomiteen.

(Fra Mao i Kinas kommunistiske partis plass i den nasjonale krigen.)

Teorien er omstridt og blir ofte brukt til å angripe kommunistiske partier. Imidlertid vil de fleste organisasjoner ha vedtekter som er like sentralistiske som dette. Når et vedtak er fattet må... osv. LO har i sterk grad dette som vedtektsgrunnlag.

Arbeiderklassen er først og fremst sterk når den opptrer enhetlig. Å se felles opptreden som problemet er å frata klassen sin kampkraft. Å diskutere **hvordan** en skal komme fram til enhetlig handling – basert på arbeidsfolks behov – derimot er en omfattende debatt og et område hvor marxismen er utviklet forholdsvis kort. En ekstra stor utfordring blir dette spørsmålet i moderne «informasjonssamfunn» hvor de store fabrikkgulvene med tusenvis av arbeidere blir færre og stadig større deler av arbeiderklassen driver med grader av intellektuelt arbeid.

I perioden med klassesamfunn – i Europa siden Pyramidenes tid – har all organisering handlet om metoder et mindretall bruker til å få makt over ett flertall. Militærvesen, religioner og demokratier gav alle inntrykk av å være til alle borgeres fordel, men ble brukt som redskaper for å undertrykke ett flertall. Gjennom disse årtu-

sener er det utviklet en mengde sinnrike mekanismer for å kontrollere organisasjoner og bruke de til å undertrykke flertallet. Med kommunismen kom en bevegelse som stilte seg det motsatte som mål: Å utvikle organisasjoner som redskap for et flertall til å ta styringen fra et mindretall. Oppgaven har vært vanskeligere enn det så ut som. Svært mange kommunistpartier har brutt sammen som følge av at ledelsene har degenerert, både i kapitalistiske samfunn og under forsøk på å utvikle sosialistiske stater.

Dette har sammenheng med påvirkninga fra borgerlig ideologi som alle, også kommunister, og også under sosialismen, er utsatt for. De materielle betingelsene (lønn, privilegier av forskjellig slag) og medlemmenes muligheter for å kontrollere sine ledere kan være avgjørende faktorer for om borgerlig ideologi får fotfeste (det vi kaller revisjonisme). Derfor må partiet ikke bare føre klassekamp utad, men også i sine egne rekker. Kamp mot særrettigheter og arbeidsmetoder som favoriserer intellektuelle i stedet for arbeidere, er en del av denne klassekampen.

I 1911 formulerte Robert Michels *Oligarkiets jernlov*. Etter studier av partier og masseorganisasjoner (Det tyske sosialdemokratiske partiet særskilt) konkluderte han med:

- I alle organisasjoner av en viss størrelse utvikles avstand mellom ledelse og medlemmer.
- Lederne utvikler egne interesser i strid med medlemmenes.
- Fåmannsveldet (oligarkiet) av ledere har den virkelige makten i organisasjon. Dette er selvfølgelig knyttet til maktforholdene. Det er vanlig at arbeidsgiver «kjøper» faglige tillitsvalgte. Svært sjelden at fagforeninger kjøper ledere. Fåmannsveldet er knyttet til at organisasjonsledelser påvirkes av makta – sosialt, politisk og økonomisk.

Organisasjoner som skal bli gode redskap må ha en plan for å motvirke at fienden tar kontroll over dem via lederne og som gir medlemmene virkelig makt. De må ha mekanismer som motvirker ideologisk, juridisk, økonomisk, voldelig og sosial kontroll fra stat og borgerskap. Som motvirker herskertenikker og gir åpen debatt med sterk evne til enighet om felles handling.

Ut av dette vokser det organisasjoner med sterk handlekraft og evne til å slåss.

Disse spørsmålene er viktige:

- Å forene seg med folk og å ha sterk overvekt av arbeider og kvinner i partiet. Også medlemmer innenfor de nasjonale minoritetene og innvandrerbefolkningen. Det må utvikle en systemetisk masselinje.
- Økonomisk selvstendighet kontra økonomisk avhengighet av stat og kapital.
- Politisk selvstendighet i form av aktive partimedlemmer som tar diskusjonene i partiet og som ikke tillater at borgerlige media eller organisasjoner overprøver medlemsdemokratiet. (Eksempel: maktkampen i *Rødt* føres delvis i avisene – ikke i medlemsbladet)
- Forsvar mot juridiske og politimessige overgrep fra stat og kapital. Beskytte medlemmene mot svartelisting, organisasjonen mot opprivning av polit osv. Stikkord: sikkerhetspolitikk.
- Et demokrati som hindrer bruk av herskertenikker i debattene (påføring av skyld og skam, tilbakeholding av informasjon, dobbeltstraffing, usynliggjøring og latterliggjøring).
- Å hindre at ledende medlemmer kommer i posisjon til å selge medlemsinteresser til stat og kapital mot egen vinning. (Hva kan gjøres for å knytte ledere fast til medlemmenes livssituasjon og unngå at de kan frigjøre seg fra den?)
- Evne til å analysere samfunnsutvikling og utvikle marxismen.

Spørsmål

- Hva skiller arbeiderklassens måte å organisere seg på fra borgerskapets måte å organisere seg på?
- Hva mener vi med å være kommunist og kommunistparti? Kommuniste skal være ledere i klassekampen. Hva mener vi med det? Et kommunistparti skal være fortropp i klassekampen. Hva er det?
- Hva er utfordringene for å organisere kommunister i 2008?

Materiale

- Stalin: *Strategi og taktikk*. Spørsmål i Leninismen, side 55.
- Stalin: *Partiet*
- Lenin: *Hva må gjøres* side 14–53 og 112–198
- Politisk grunnlag og vedtekter for KPML
- Om herskertechnikker (se motstående side)
- Mao: *Tjen folket*

Ordforklaring

Proletariatet = arbeiderklassen.

anarki = samfunnstilstand uten lover og statsmakter; lovløshet.

ideologi = livssyn, idésystem.

marxismen = økonomisk og politisk teori.

degenerert = ødelagt; moralsk forfalt.

NOEN VANLIGE HERSKERTEKNIKKER

Med herskertechnikker mener vi metoder til å få folk til å holde kjeft, ikke bry seg og gjøre som de får beskjed om. Dette er en huskeliste.

De fem første er hentet fra Berit Ås som bl.a. har vært leder i SV, men som også har skrevet boka «Kvinner i alle land». Hun er vel den som nærmest «fant opp» begrepet «herskertechnikker». Hun er mest opptatt av teknikker menn bruker overfor kvinner. Vi tror hun har rett i at det er sånn. Men mener metodene er allmenngyldig overalt hvor det er undertrykking. Der det finnes rasisme, klasseforskjeller eller kjønnsundertrykking.

Når vi skal prøve å forstå hva som menes med «merkelappene» er det viktig å tenke gjennom følgende påstand: Når vi meddeler oss er:

10 % av informasjonen betydningen av ordene

17 % tonefall og

73 % «kroppsspråk» i videste forstand.

Det viktigste er oftest **hvordan** noe blir sagt.

1. Latterliggjøring (utdriting)

Eksempel: Så hyggelig at du mener noe da. Ja det var jo litt av et forslag.

2. Påføring av skyld og skam. (bli “fya” på).

Eksempel: Du som tillitsvalgt kan da ikke ...

3. Tilbakeholding av informasjon. (Vi veit noe som ikke du veit.)

Eksempel: Autoritet i forbundet som svar på spørsmål: – Jeg forstår du ikke har gått tillitsvalgtopplæringen enda.

4. Dobbelstraffing (feil samme hva du gjør)

Eksempel: Gi din elskede 2 skjorter. Når han/hun tar på seg den første ser du på vedkommende med trist/sint blikk og sier: Jaså - du likte ikke den andre.

5. Usynliggjøring.

Eksempel: Har du opplevd å komme med forslag som ikke får respons, men at når en annen kommer med samme forslaget blir det fart i sakene?

I tillegg til disse merkelappene velger vi å prøve noen flere. Kvinneaktivister har pekt på:

6. Seksuell trakassering som noe spesielt kvinner er utsatt for. Eksempler fra arbeidsplasser?

Eksempel: – *Du er så søt når du er sint!* (Kan også betraktes som dobbeltstraffing)

7. Mistenkeliggjøring

Eksempel: Det sier du bare for å være vrang eller fordi du pønsker på noe faenskap. Det er jo ikke det du egentlig er ute etter. (Kan også betraktes som påføring av skyld og skam)

8. Karakterisering\stempling

Eksempel: «Det går jo ikke an å ta en feminist som deg på alvor». Prøv å bytte ut “feminist” med høyremann, dumstut, anarkist, grønnskolling, ... Meldingen er egentlig: Vi veit jo hva du står for så vi trenger ikke høre etter hva du sier. Kan også betraktes som usynliggjøring.

9. Umyndiggjøring

Eksempler: Du/dere blir ikke sett eller hørt, får ikke vite noe, beslutninger blir tatt over hodet på dere. Dine meninger teller ikke. Kan betraktes som tilbakeholding av informasjon/usynliggjøring, men det er ikke sikkert disse dekker opplevelsen.

10. Ansvarliggjøring Eksempler: Gjennom forskjellige former for «moderne bedriftsledelse» er hovedpoenget å gjøre deg personlig ansvarlig for bedriftens ve og vel. Medarbeidersamtaler, kvalitetssirkler, prosjektorganisering, samarbeidsutvalg osv kan ha flere funksjoner. Skillet mellom innflytelse og herskertechnikk er om du får være med å bestemme eller om du blir påprakket ansvaret for hva lederen allerede har bestemt. Denne teknikken kommer etter hvert til å bli helt dominerende. Er ofte vanskelig å kjempe imot fordi den ofte framstår som forbedring av demokratiske rettigheter.

Når lederne klager over mangel på ansvarsfølelse og engasjement hos oss – klarer vi å returnere ballen: Vi tar ansvar hvis vi får styringsrett?

Sett i gang studiesirkel!

Kommunistisk plattform gjennomfører studiesirkler der det er grunnlag og interesse for det. Vil du og dine kamerater heller organisere en studiesirkel på egen hånd, stiller vi gjerne med innleder(e).

Denne innføringa i marxismen-leninismen er ment som et hjelpemiddel til å komme i gang, ogå for nybegynnere uten særlig kjennskap til marxistisk teori. Ungdommer og andre må gjerne sette i gang egne studieringer, men dere bør ha en studieleder med et minimum av kunnskap om marxist-leninistisk teori. KPML stiller gjerne med innledere – det er bare å ta kontakt med oss.

Hvorfor er det viktig å studere?

Teori er ikke viktig for teoriens skyld, men for å øke vår forståelse og dermed gi grunnlag for en riktig revolusjonær praksis. Vårt utgangspunkt er: Uten teori, ingen revolusjonær bevegelse. En revolusjonær eller kommunistisk bevegelse der teori og studier blir «lagt vekk» fordi det er så mye annet som er «viktigere», fører like galt av sted. Det har vært begynnelsen til slutten for mange kommunistiske partier.

Teori og praksis må gå hånd i hånd. Og teorien må aldri forsømmes. Det er innfallsporten til forråtnelse og borgerliggjøring av partiet sjøl.

Studér og lær!

Hva vi vil

Kommunistisk plattform (KPml) arbeider for å samle kommunistene i ett parti på marxismen-leninismens grunn.

Kommunister med bakgrunn fra ulike miljøer som AKP, NKS og ML-gruppa Revolusjon er blant de som deltar og støtter opp om KPml. Initiativet ble tatt da AKP ble nedlagt våren 2007.

KPml driver både teoretiske studier og aktiv klassekamp på flere fronter. Revolusjonær praksis må veiledes av revolusjonær teori. Vi tilbyr studiesirkel i marxismen-leninismen for deg som vil lære mer.

På våre nettsider kpml.no finner du mer om hva vi står for. Du kan også tegne deg som gratisabbonnent på utdelingsavisa kpml.no og få den tilsendt i posten. Vil du hjelpe til med å spre den, sender vi deg gjerne flere!

Flere kommunister søkes!

Kvalifikasjoner:

- **hang til teori som knyttes til klassekamp i praksis**
- **ønske om enhet på marxismen-leninismens grunn**
- **stå-på-vilje med evne til kommunistisk partidisiplin**

Framtidsutsikter:

- **lite fritid, ingen lønn eller andre fordeler**
- **små karrieremuligheter, mulig yrkesforbud**
- **bli lyst i bann av borgerskap, reformister og revisjonister**
- **teoretisk skolering og mengder praktisk erfaring**
- **være fødselshjelper for nytt kommunistparti**
- **stor respekt og anerkjennelse i arbeiderklassen**
- **et sosialistisk Norge under proletariatets diktatur?**

Arbeiderklassens kvinner og menn oppfordres spesielt til å søke. Prøvetid.

**Les mer om stillingen på
www.kpml.no eller skriv
til: kontakt@kpml.no**

KOMMUNISTISK PLATTFORM

Revolusjon!

Høsten 2007
Nr. 35 • Årgang 21
MARXIST-LENINISTISK
TIDSSKRIFT

Oktober!

■ 90 år etter Oktoberrevolusjonen i Russland er mange av lærdommene fortsatt universelt gyldige.

Milften

Rør ikke AFP!

■ Vil LO-toppen svike AFP når det hardner til? Side 4

Irakerne gir seg aldri!

■ Stort intervju med motstandslederen al-Kubaisi. Side 12

■ Kommunistisk plattform – en ny organisasjon for samling av kommunistene i Norge på marxismen-leninismens grunn, så dagens lys våren 2007 – samtidig som AKP valgte å nedlegge seg sjøl.

■ Revolusjon støtter aktivt opp om KPML. Denne utgaven av tidsskriftet har KPML som utgiver.

Leder side 2 og sidene 8-11

ARBEIDERE I ALLE LAND, FORÉN DERE!

MARXIST-LENINISTENES TEORETISKE TIDSSKRIFT

Revolusjon gir grundig bakgrunn og egne analyser, oversatte artikler fra den internasjonale kommunistiske bevegelsen og annet stoff som du ikke finner andre steder.

Du kan få et gratis prøvenummer ved å sende en e-post til:
abonnement@revolusjon.no

Se mer på www.revolusjon.no

Kommunistisk plattform (KPML) arbeider for å samle kommunistene i ett marxist-leninistisk parti. KPML har flere tilbud til deg som vil vite mer.

- Send meg plattform og andre dokumenter fra KPML (gratis)
- Jeg vil gå på studiesirkel i marxismen-leninismen
- Send meg kpml.no i posten (gratis)
- Jeg vil støtte økonomisk. Konto er 9235 23 53177
- Jeg vil abonnere på bladet Revolusjon (3 nr. kr 100,-) i tillegg til å få kpml.no i posten.

Navn: .....

Adresse: .....

Poststed .....

E-post: @

Mobil:

Klipp ut og send kupongen til: **KPml, boks 4480 Nydalen, 0403 Oslo**
eller send en epost til **kontakt@kpml.no**

Innføring i marxismen-leninismen

Innhold

KURS I Å FORANDRE VERDA.....	5
Møte 1 KAPITALISMENS Plass I HISTORIA	7
Møte 2 MARXISTISK FILOSOFI – vitenskapelig sosialisme	13
Møte 3 STATEN – KLASSESAMFUNN GJENNOM SOGA	21
Møte 4 KLASSE OG KLASSEKAMP.....	25
Møte 5 IMPERIALISMEN OG DET NASJONALE SPØRSMÅLET	31
Møte 6 EIT ANNA SAMFUNN – SOSIALISMEN OG KOMMUNISMEN	35
Møte 7 ORGANISERING FOR OPPRØR OG ARBEIDERMAKT.....	39

KOMMUNISTISK PLATTFORM

E-post: kontakt@kpml.no Brevpost: KPml Boks 4480 Nydalen, 0403 Oslo